

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI

SÜRDÜRÜLEBİLİR GIDA SİSTEMLERİNE DOĞRU

TÜRKİYE'NİN ULUSAL YOL HARİTASI

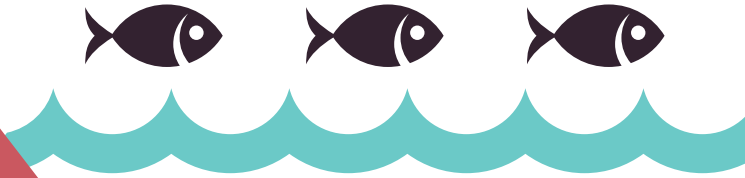
2021

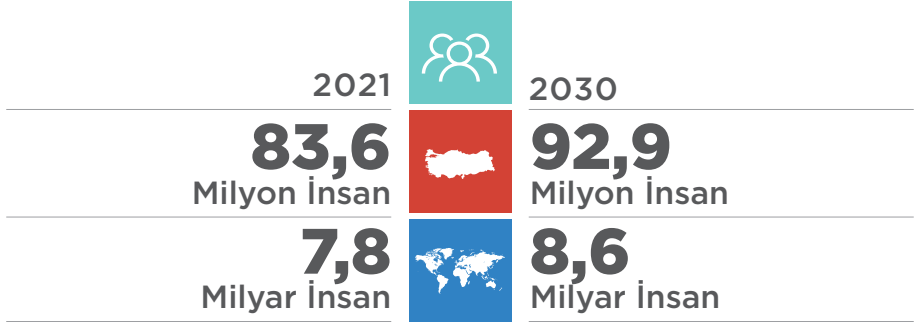
TÜRKİYE CUMHURİYETİ
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI

SÜRDÜRÜLEBİLİR GIDA SİSTEMLERİNE DOĞRU TÜRKİYE'NİN ULUSAL YOL HARİTASI

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER GIDA SİSTEMLERİ ZİRVESİ

Covid-19
Açlık Çeken
İnsan
Sayısına Yaklaşık

132
Milyon Kişi

Daha İlave Etmiştir.
2020 yılında

720.811

Milyon

İnsan
açlıkla yüz yüze
kalmıştır

931
Milyon Ton
Gıda

İsraf Edilmiştir
Bu, **Küresel**
Gıda Üretiminin

%17 'sinin

İsraf
Edildiği

anlamına
gelmektedir.

5 yaşın altındaki
Çocukların

%22 'sinin
gelişimi

geri kalmıştır.

SIFIR AÇLIK

Sürdürülebilir gıda sistemleri, gelecek nesillerin ekonomik, sosyal ve çevresel refahını güvence altına alırken gıda güvenliğini ve herkes için beslenmeyi sağlamak için yararlı bir araç olarak hizmet etmektedir. Günümüz sorunlarını çözmek ve BM 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları Gündemi'nin hedeflerine ulaşmak için gıda sistemleri bütüncül ve koordineli bir yaklaşımla sürdürülebilir bir şekilde ele alınmalıdır

Sürdürülebilir gıda sistemleri yalnızca "Sıfır Açlık" hedefine ulaşılmasına katkıda bulunmakla kalmaz, aynı zamanda tüm Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarında (SKA'lar) kritik ilerlemenin kaydedilmesi bakımından da önemlidir.

SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA AMAÇLARI

DÜNYAMIZI DÖNÜŞTÜRMEK İÇİN 17 HEDEF

Gıda Sistemleri Zirvesi, 2030 Gündemi'nin hedefleri genelinde benimsenecek bir gıda sistemleri yaklaşımının ortak faydalarını en üst düzeye çıkarmak ve iklim değişikliğinin zorluklarını karşılamak amacıyla **Birleşmiş Milletler (BM)** tarafından toplanmıştır.

Zirve, **iddialı yeni eylemler, yenilikçi çözümler** ve gıda sistemlerini dönüştürmeye yönelik planlar için bir platform sağlamış ve tüm SKA'larda ilerleme sağlanabilmesi için bu değişimlerin kaldıraç etkisinden yararlanılmasını sağlamıştır.

Gıda Sistemleri Zirvesi çerçevesinde **5 Ana Eylem Alanı** belirlendi. Bunlar;

Eylem Alanı	1	Herkes için besleyici ve güvenilir gıdaya erişimin sağlanması
Eylem Alanı	2	Sürdürülebilir Tüketim modeline geçilmesi
Eylem Alanı	3	Yeterli ölçekte doğaya uyumlu üretimin artırılması
Eylem Alanı	4	Adil geçim kaynaklarının geliştirilmesi
Eylem Alanı	5	Hassasiyetler, Şoklar ve Streslere Karşı Dayanıklılık Sağlanması

GIDA SİSTEMLERİ

TÜRKİYE

Türkiye

769.630 km² lik
toplam arazi alanı ile **geniş toprak
ve su kaynaklarına ve nadir
agro-ekolojik** koşullara sahiptir.

Çayır ve meralar dâhil
toplam kullanılan
tarım arazisi

37.762.000
ha

olup, bunun **%41,4'** ü tahıl ve
bitkisel ürünlerden oluşmaktadır.

2001-2020 yılları
arasında meyve,
içecek ve baharat
bitkileri ekim alanı

%36,4 oranında
artarken,
aynı yıllarda hububat
ekim alanları

%12,8 kadar
azalmıştır.

Tarım, GSYİH'nın **%6,7**'sini
ve ihracatın **%3,3**'ünü
oluşturmaktadır.

Tarımsal istihdam,
2020'de toplam
istihdamın

%16'sini
oluşturmaktadır.

2.306.305

çiftçi, Tarım ve Orman
Bakanlığı Çiftçi Kayıt
Sistemine kayıtlıdır.

Küçük ölçekli işletmeler tarım
işletmelerinin

%82,6'sını (≤100 Dekar)

büyük ölçekli işletmeler
(>200 dekar), tarım işletmelerinin
% 6,4'ünü temsil etmektedir.

Türkiye'deki küçük ölçekli tarımsal işletmeler, gıda üretimindeki güçlü etkileri düşünüldüğünde gıda sistemlerinin en önemli aktörleri arasında yer almaktadır. Türkiye, bu çiftçileri ve aileleri güçlendirmek için çeşitli destek mekanizmaları uygulamaktadır.

Kentleşme oranı

%75'in
üzerindedir ve
gelecek on yıl
içerisinde
%80'i
aşması beklenmektedir.

Türkiye bölgedeki
3.710.532
Suriyeli mülteci
sayısı ile toplam
mültecilerin
yaklaşık
%45'ini
misafir etmektedir.

Gıda Güvenliği Endeksi'ne göre Türkiye, küresel yoksulluk sınırının altındaki nüfus oranı, arz yeterliliği, mikro besin mevcudiyeti, pazara erişim ve tarımsal finansal hizmetler, gıda güvenilirliği, protein kalitesi ve gıda güvenilirliği ağı programları açısından küresel sistemde güçlü bir ülke olarak yer almaktadır. Türkiye, fındık, kiraz, incir ve kayısı üretiminde dünya ölçeğinde birinci sırada yer almaktadır.

2018 Türkiye İsraf Raporu'na göre Türkiye'de tüketicilerin **%5.4**'ü arta kalan gıdaları çöpe atmakta, satın alınan **%23**'ü ise tüketilmeden çöpe gitmektedir.

GIDANI KORU SOFRANA SAHİP ÇIK

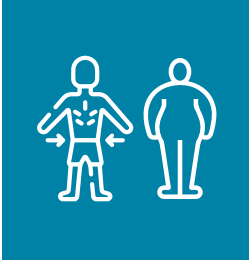
Gıdanı Koru Sofrana Sahip Çık Kampanyası, çevresel sürdürülebilirlik alanında gıda kaybını ve gıda israfını azaltmak için en çok söz verilen kampanya olarak Guinness Rekorunu kırmıştır.

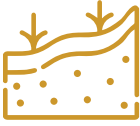
FAO istatistiklerine göre Türkiye'de ortalama protein arzı 2000-2002 döneminde

103,7 G/KİŞİ/GÜN'den
2016-2018 döneminde
109,3 G/KİŞİ/GÜN'e
yükselmiştir. 2002-2020
döneminde ortalama
hayvansal kaynaklı protein arz
24,3 G/KİŞİ/GÜN'den
2016-2018 döneminde
37,7 G/KİŞİ/GÜN'e
yükselmiştir.

Türkiye'deki temel sağlık sorunlarından biri, çocuklar ve yetişkinler arasında yetersiz beslenmeye ve çocuklarda protein-enerji bakımından yetersiz besin alımıyla ilişkili olarak obezite görülme sıklığının artmasıdır. **Aşırı tuz kullanımı, B1, B2, B6 ve D gibi vitaminlerin ve ayrıca kalsiyum, magnezyum, demir, çinko ve potasyum** gibi bazı minerallerin eksikliği beslenme kaynaklı sağlık sorunlarının başlıca nedenleridir.

Türkiye topraklarının

%65'i

kurak ve yarı kurak ve erozyona hassastır.

Tarım sektöründe emisyonlara neden olan başlıca tarımsal etmenler, tarımsal emisyonların

%95'inden

fazlasını oluşturan **enterik fermantasyon, gübre yönetimi ve tarım topraklarıdır.**

Türkiye'de orman arazisi **%8,7** artarak **2002-2019** yılları arasında **22,6 milyon hektara** **2023 yılında** **23,4 milyon hektara** çıkarılması planlanmaktadır.

Türkiye, orman yangınlarına karşı hassas bir bölgede yer almakta ve bu nedenle son zamanlarda oldukça ciddi orman yangınları yaşamaktadır. Türkiye, ormansızlaşma ve orman tahribatını yüksek teknoloji kullanarak azaltmaya yönelik çalışmalara öncelik vermektedir.

2020 yılı sonu itibariyle Türkiye'de ekonomik olarak sulanabilir **8,5 milyon hektar** arazinin toplam **6,7 milyon hektarı** sulamaya açılmıştır.

11. Ulusal Kalkınma Planı'nda da 2023 yılına kadar
2 milyon hektarlık
bir artışla sulanan arazinin artırılması
hedeflenmektedir

Türkiye tarımsal
hasıla bakımından
dünyada

7. sırada
yer almaktadır.

Toplam **pestisit**
kullanımı

%11

kadar
azalmıştır.

2018 yılında
toplam pestisit kullanımı
60.020 tondan %11'lik bir
azalma ile **53.672 tona**
gerilemiştir.

Türkiye Tarım Kredi Kooperatifleri

17 Bölge
Birliği,
1615 Kooperatifi,
200 Hizmet
Bürosu,
19 Şirketi, Yaklaşık
10 bin Çalışanı
35 milyar TL
aktif büyüklüğü ve
800 binden
fazla üyesi ile

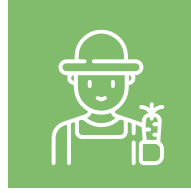
**Türkiye'deki
en büyük çiftçi
kuruluşudur.**

Devlet destekli
Tarım Sigortaları
Havuzu sisteminde
(TARSİM)
2020 yılında
sigortalanma tutarı

83 milyar TL'ye

ulaşmıştır. Sürekli genişleyen
sigorta poliçeleri kapsamı
ile sigorta nüfuzu her yıl
artmaktadır.

**Tarım ve Orman
Bakanlığı'nın** 2020
yılı verilerine göre
organik bitkisel
üretim yapan çiftçi
sayısı **52.590;**

organik bitkisel üretim alanı

382.665 ha

ve organik bitkisel üretim miktarı

1.631.943 tondur.

Hayvansal
üretimde
2002-2020
yılarında

kırmızı et üretiminde

300 bin ton,

süt üretiminde

12 milyon ton,

kanatlı eti üretiminde

1,4 milyon ton

ve yumurta üretiminde

8,2 milyar adet

adet artış olmuştur.

2005 yılından

beri çiftçi sayısı ve

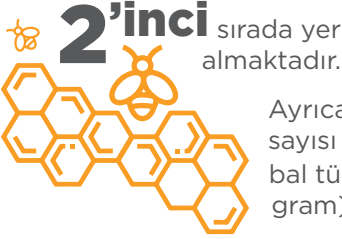
üretim yaklaşık

3 kat, üretim alanı

ise **4 kat** artmıştır.

FAO istatistiklerine göre Türkiye **2019** yılında bal üretiminde Çin'den sonra

2'inci sırada yer almaktadır.

Ayrıca Türkiye, koloni sayısı ve bal üretimi ile **1'inci** bal tüketiminde (kişi başına günlük gram) ise dünyada 1'inci sırada yer almaktadır.

Türkiye yaklaşık **42,1 milyon** baş koyun ve **12,0 milyon** baş keçi **toplam 54.113.000 küçükbaş**)

Avrupa'da **1.** dünyada ise **ilk 10 ülke arasında** yer almaktadır.

Türkiye'nin en rekabetçi olduğu bir diğer sektör ise etlik ve yumurta tavukçuluğudur.

Türkiye tavuk sayısı bakımından dünyanın ilk **11 ülkesi** arasında yer almaktadır; Avrupa'da ise üretim açısından **2. sırada** yer almaktadır.

Türkiye'de üretici, çiftçi, sektörle ilgili esnaf, yem, ilaç, yan sanayi, ulaşım, pazarlama dâhil olmak üzere yaklaşık **1,5 milyon kişi**, Türk tarımının en hızlı büyüyen ve en güçlü sektörlerinden biri olan kanatlı sektöründen geçimini sağlamaktadır.

Tarımsal Gıda Ürünleri İmalatı

Tarımsal Gıda Ürünleri İmalatı	Net Satışlar (TL)	İşyeri Sayısı (Birim)	Ücretli Çalışan Sayısı	Ortalama Gelirler (TL)
Gıda Ürünleri İmalatı	334.010.000.000	51.974	463.725	3.393
İçecek Ürünleri İmalatı	17.282.612.278	753	15.706	5.074
Hayvansal Üretim İmalatı	27.502.055.124	6.828	34.313	3.189
Tarım, Ormancılık ve Su Ürünleri	72.453.142.737	16.493	95.574	3.148

Kaynak: Girişimcilik Bilgi Sistemi, Bilim ve Teknoloji Bakanlığı

TÜİK ve Tarım ve Orman Bakanlığı istatistik verilerine göre balıkçılık ve su ürünleri üretimi 2020 yılında bir önceki yıla göre **%6,1** azalarak

785.811 ton

olarak gerçekleşmiş bulunmaktadır.

Türkiye'de su ürünleri üretimi 2019 yılında

836.524 ton olarak gerçekleşmiştir.

2019 yılında avcılık yoluyla yapılan üretim

463.168 ton,

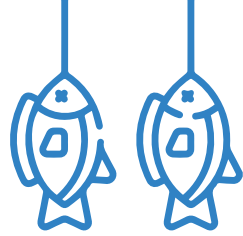
iken, denize dayalı su ürünleri üretimi

293.175 ton,

iç sularda üretim

128.263 ton

olarak gerçekleşmiştir.

Yetiştirilen en önemli balık türleri ise

127.905 ton

ile iç sularda alabalık,

Denizlerde

148.907 tonla

levrek ve

109.749 tonla

çipura olmuştur.

AB üye ülkeleri arasında Türkiye toplam su ürünleri üretiminde

5.

sırada yer almaktadır.

GIDA SİSTEMLERİ ZİRVESİ ULUSAL DİYALOG SÜRECİ

3. Tarım Orman Şurası kapsamında, tarım ve ormancılık alanlarında Türkiye'nin geleceğine ışık tutmak amacıyla toplam **1300 katılımcı** ile **21 çalışma grubu** oluşturulmuştur. **3. Tarım**

Orman Şurası sonuçlarına göre Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından 2020 yılı başında **46 ana eylem** ve bunların alt eylemleri belirlenmiş olup, bu eylemler 2023 yılı sonuna kadar üçer aylık dönemler halinde izlenmektedir.

ANKET 1

13 Özel Sektör kuruluşundan 6 adet yanıt eksiksiz olarak alınmıştır. Başlıca beş eylem alanını kapsayan sorular, İş Dünyası ve Sürdürülebilir Kalkınma Derneği Türkiye (SKD Türkiye) üyelerine gönderilmiştir.

ANKET 2

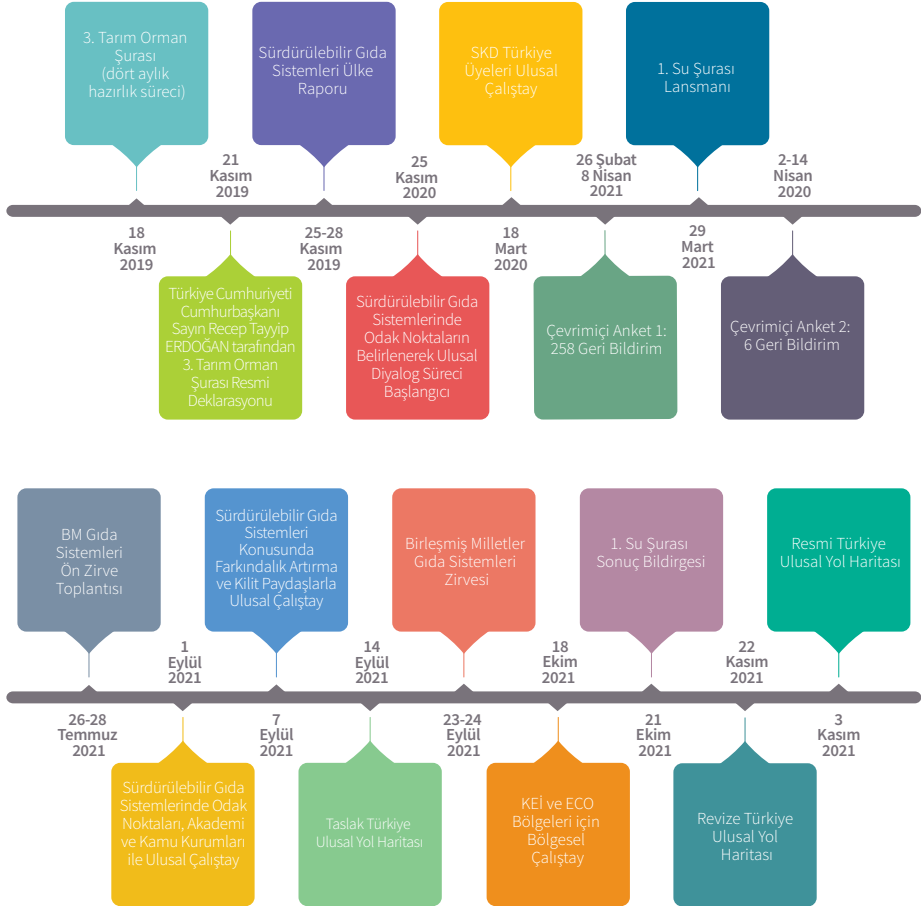
3. Tarım Orman Şurası üyelerinden **258 yanıt** alınmıştır. Bu anket, yerel ve ulusal düzeyde akademi, kamu ve özel sektör, STK'lar ve kar amacı gütmeyen kurumlar vb. kurum ve kuruluşlardaki **1000'in üzerinde 3. Tarım Ormanı Şurası** üyesine gönderilmiştir. Gıda sistemlerini dönüştürmek için **500'ün üzerinde** sorun ve **1000'in üzerinde çözüm ve eylem önerisi** belirlenmiştir.

ULUSAL ÇALIŞTAY

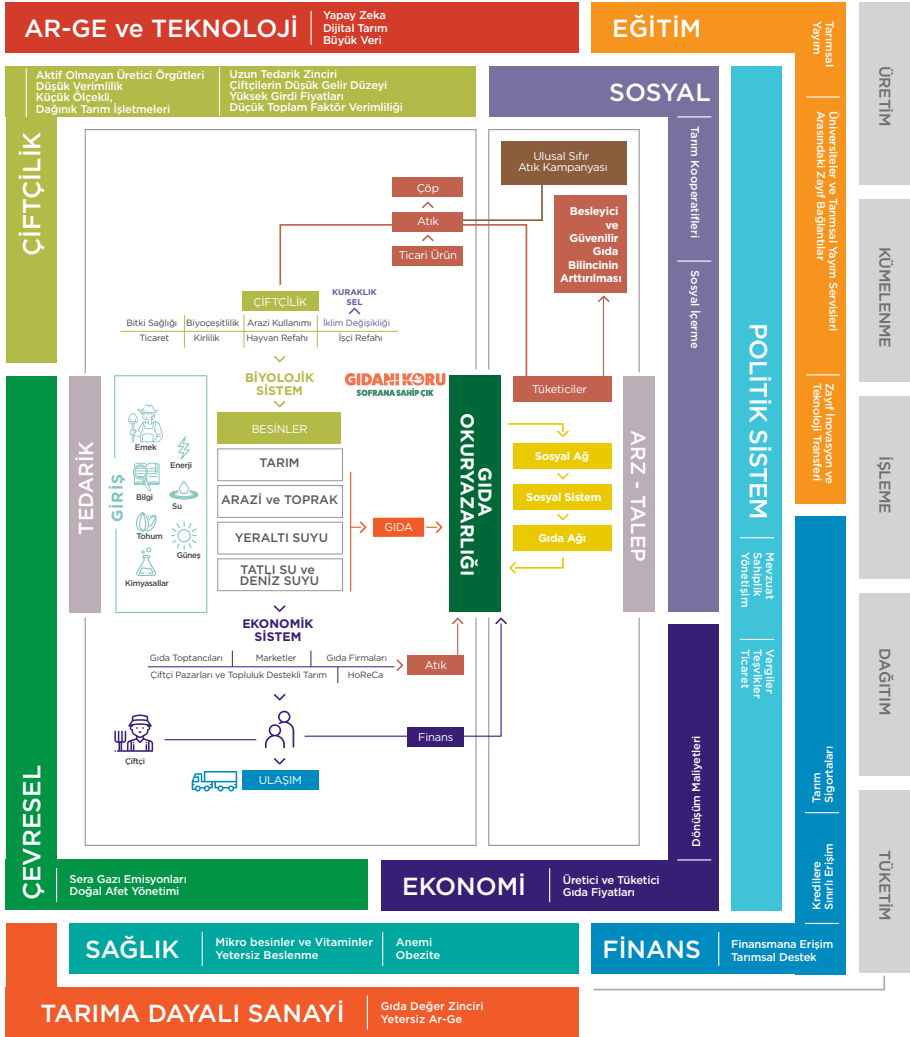
Daha önceki çalışmalara dayalı şekilde bir boşluk analizi gerçekleştirilmesi amacıyla sanal ortamda ulusal bir çalıştay düzenlenmiştir. Katılımcılar, bir konu başlığını tartışmak üzere 5 Eylem Alanı temelinde 5 tartışma grubuna ayrılmıştır.

GIDA SİSTEMLERİ ZİRVESİ ULUSAL HAZIRLIK SÜRECİ

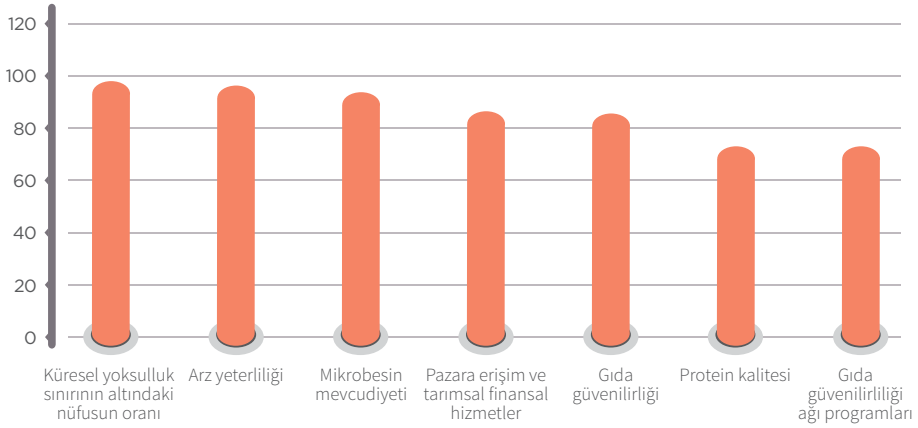
TÜRKİYE'DE GIDA SİSTEMLERİ

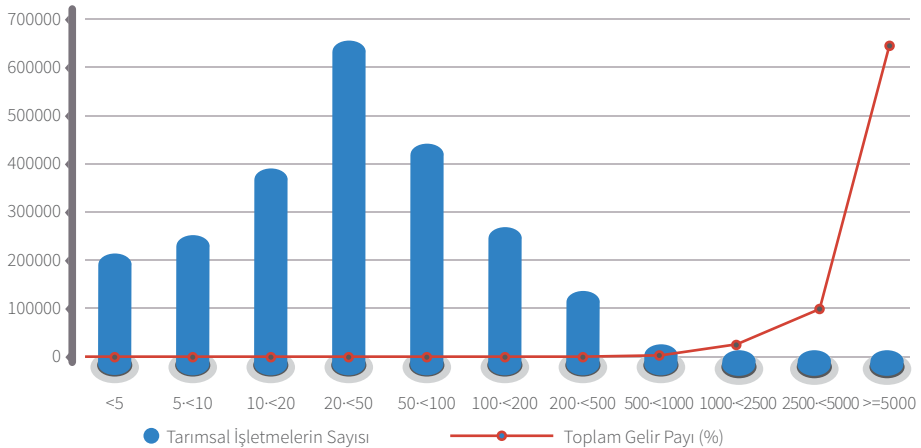
Aşağıdaki şekil küresel yoksulluk sınırının altındaki nüfusun oranı, arzın yeterliliği, mikro besin mevcudiyeti, pazara erişim ve tarımsal finansal hizmetler, gıda güvenilirliği, protein kalitesi ve gıda güvenilirliği ağı programları açısından Türkiye'nin güçlü bir ülke olduğunu göstermektedir.

TÜRKİYE GIDA GÜVENLİĞİ ENDEKSİ

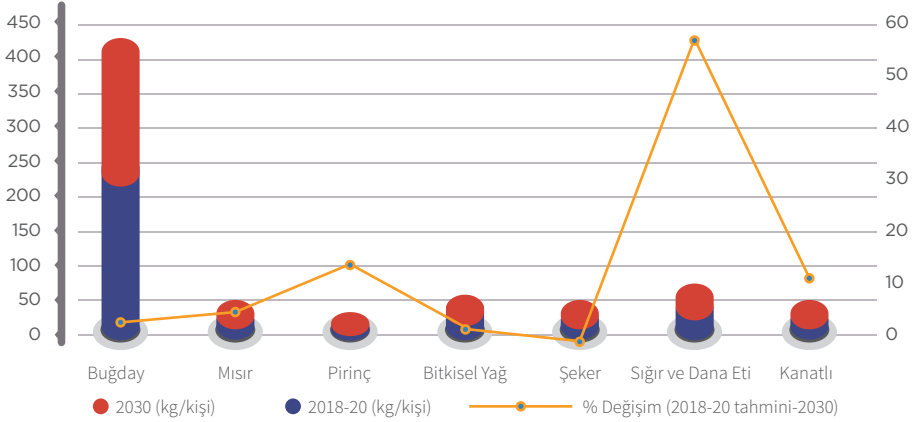
Meyve ve sebzeler ve balık gibi dayanıklı olmayan ürünler açısından üretim, tüketime yönelik olarak çiftliğe oldukça yakın bir alanda yapılabilir. Kooperatifler aracılığıyla pazarlama, geçimlik çiftçilerin pazarlama sorunlarıyla başa çıkmalarının en etkili yollarından biridir.

TÜRKİYE'DE ÇİFTLİK BÜYÜKLÜĞÜ VE TOPLAM GELİR PAYI

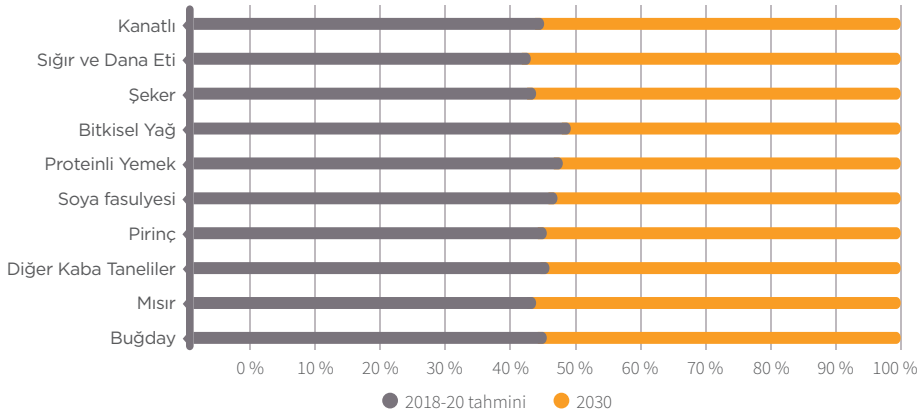

BAZI TARIM ÜRÜNLERİNDE TÜKETİM ÖNGÖRÜLERİ

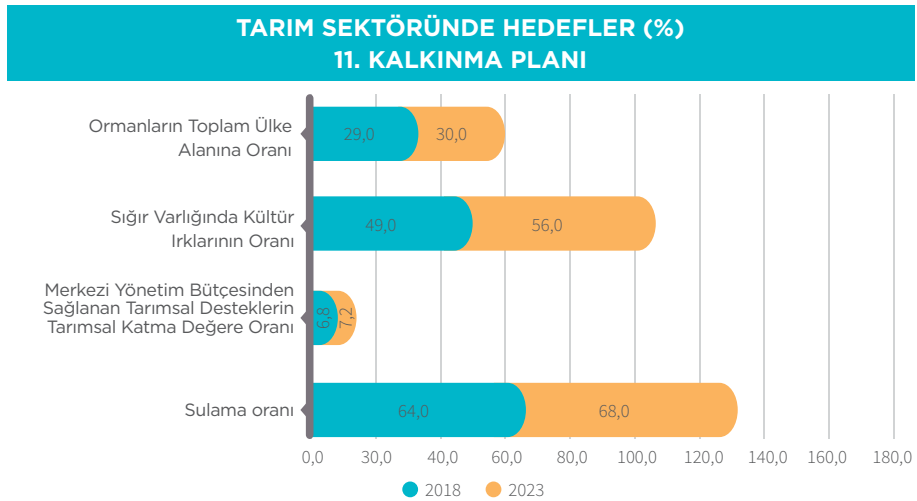
2030 İÇİN TARIMSAL ÜRETİM VE PROJEKSİYONLARI

Sağlık Bakanlığı (2019) tarafından yapılan bir araştırmaya göre, gıda yetersizliğinden dolayı yeterli yiyecek bulamamaktan endişe duyan bireylerin oranı **%23,4**; sağlıklı ve besleyici gıda ile beslenemediğini belirtenlerin oranı ise **% 22,7** olarak bulunmuştur. Sağlık açısından yetişkin nüfusta (18 yaş ve üzeri) obezite yaygınlığı 2016 yılında **%32,1** iken; bu rakam 2000 yılında **%22,2'**dir.

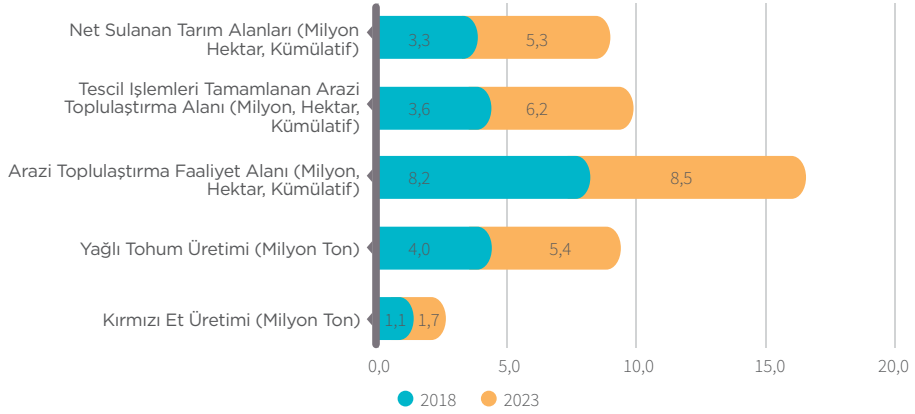
Türkiye'nin **11. Kalkınma Planı**, Gıda Güvenliği ve Beslenme sorunları için önem arz eden 2023 yılına kadar ulaşılması gereken bazı hedefleri ortaya koymaktadır. Kırmızı et, yağlı tohumlar, arazi toplulaştırma ile net sulanan tarımsal alan, mera ıslahı ve arazi yönetim alanının artması planda ulaşılabilecek hedeflerden bazılarıdır. Et sektörü açısından, Türkiye'de kırmızı et ve kanatlı eti üretimi artışı bulunmaktadır.

Kaynak: Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, 2019

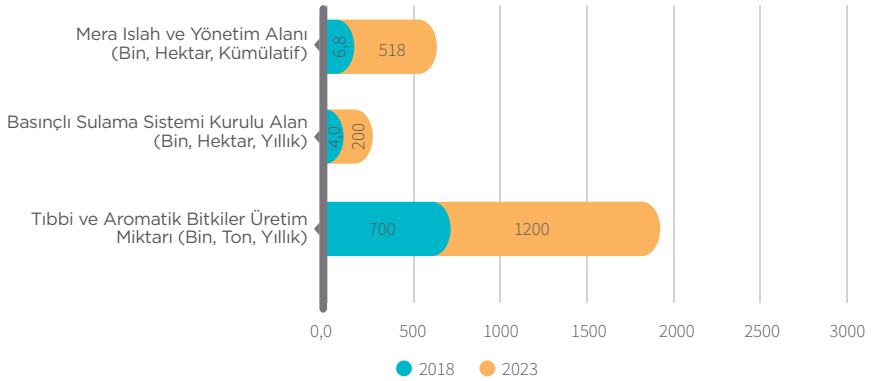

TARIM SEKTÖRÜNDE HEDEFLER (MİLYON HA/TON), 11. KALKINMA PLANI

Kaynak: Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, 2019

TARIM SEKTÖRÜNDE HEDEFLER 11. KALKINMA PLANI

Kaynak: Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, 2019

GÜNLÜK ÖNERİLEN VİTAMİN ALIMI (%)

5 yaş
ve üzeri
kadın

5 yaş
ve üzeri
erkek

VİTAMİN B2	82	109,3	VİTAMİN A	212,4	243,8
VİTAMİN B1	87,7	100,4	VİTAMİN C	135	128,2
VİTAMİN B6	83,2	91,6	VİTAMİN E	150	149,1
F O L A T	110,1	139,4	VİTAMİN D	16,9	23,7

Kaynak: Sağlık Bakanlığı, 2020

GÜNLÜK ÖNERİLEN MİNERAL ALIMI (%)

BAKIR

113,4

122,7

FOSFOR

167,4

221,4

DEMİR

71,5

107,5

KALSİYUM

92,8

113,5

POTASYUM

62,5

76,4

ÇİNKO

78

89,1

MAGNEZYUM

87,7

93,1

5 yaş
ve üzeri
kadın

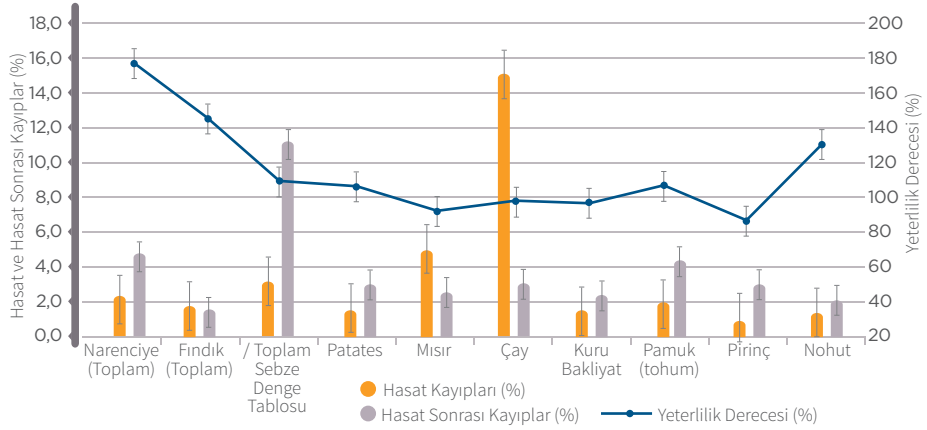

5 yaş
ve üzeri
erkek

Kaynak: Sağlık Bakanlığı, 2020

BİTKİSEL ÜRÜN DENGE TABLOSU, 2019-20

Kaynak: TURKSTAT, Bitkisel Ürün Denge Tabloları, 2019-2020

Çiftçilerden tüketiciye ulaşana kadar gıdanın birçok aşamasında önemli kayıplar yaşanmaktadır. Üretici tarafında ise bazı girdilerin yanlış uygulanması söz konusu olup ayrıca geleneksel tarım uygulamaları yaygındır.

Tüketim cephesinde ise gıda israfı da yüksektir.

Türkiye, 2013 yılında tüketim aşamasında ekmek israfını önlemek ve sağlıklı ekmek tüketimini teşvik etmek amacıyla ulusal düzeyde Ekmek İsrafını Önleme Kampanyası başlatmıştır. 2014 yılında FAO, ekmek israfını önleme kampanyasını bir kamu kurumu aracılığıyla yürütülen en kapsamlı uygulama olarak değerlendirmiş ve gıda kaybı ve israfını azaltmak için dünya çapında iyi uygulama örneği olarak ilan etmiştir.

<http://www.ekmegevefa.com>

GIDANI KORU

SOFRANA SAHİP ÇIK

Mayıs 2020'de Türkiye, FAO ile işbirliği içinde
Gıdanı Koru Kampanyasını başlatmıştır.
(<https://gidanikoru.com>)

Kampanyanın amaçları şunlardır;

Gıda kayıpları ve israfı ile hem ulusal hem de uluslararası düzeyde mücadele etmek

Gıda kayıpları ve israfı konusunda **kamu farkındalığını artırmak**

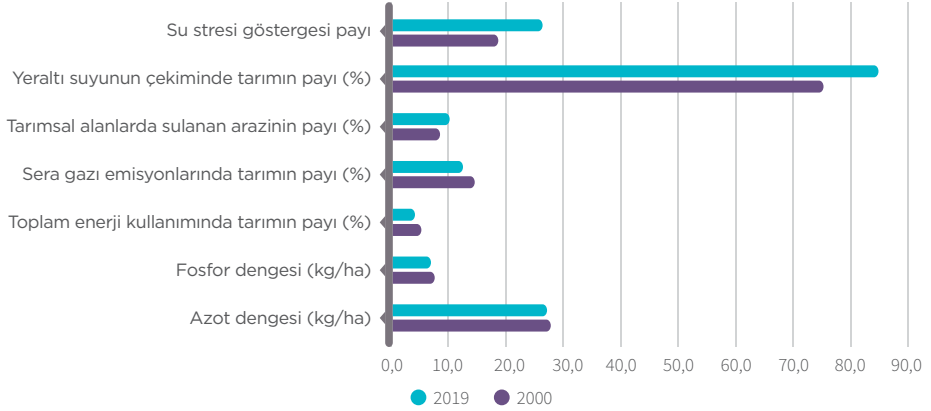
Gıda kayıpları konusunda iyi uygulamaları yaygınlaştırarak bölgedeki diğer ülkeler için iyi bir **rol model oluşturmak**

Ulusal Sıfır Atık projesini desteklemek

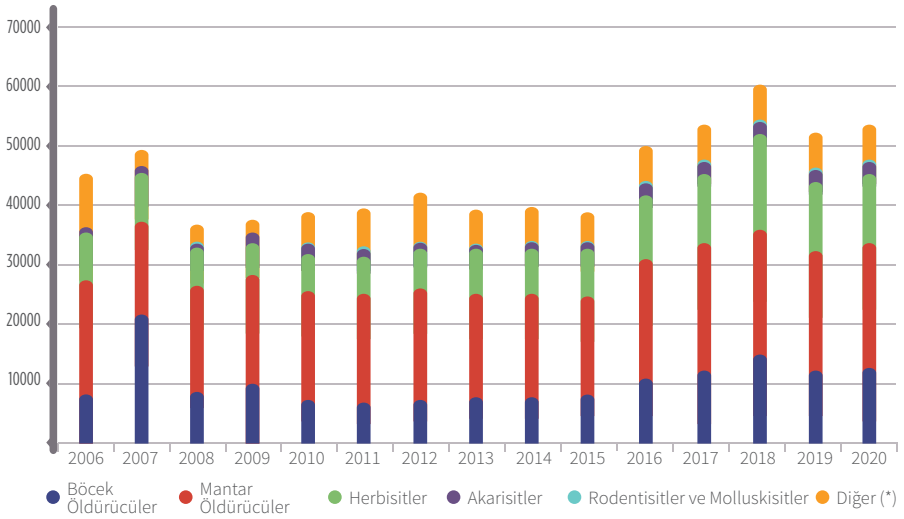

TÜRKİYE'NİN ÇEVRESEL GÖSTERGELERİ

Kaynak: OECD, 2021

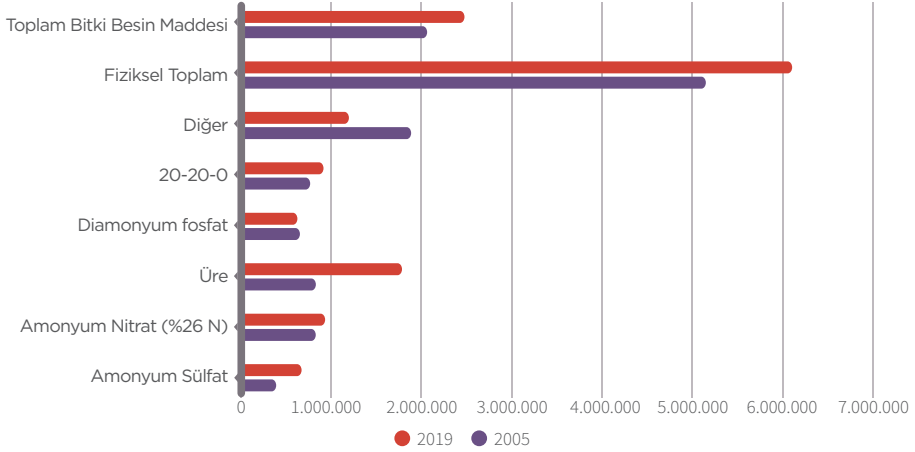
TÜRKİYE'DE PESTİSİT KULLANIMI, 2006-2020

Kaynak: TURKSTAT, 2021

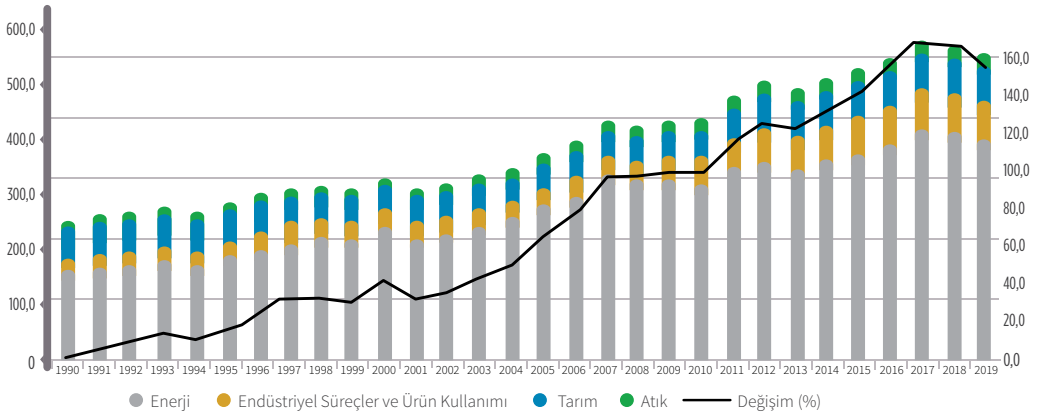

GÜBRE TÜKETİMİ (TON), 2005-2019

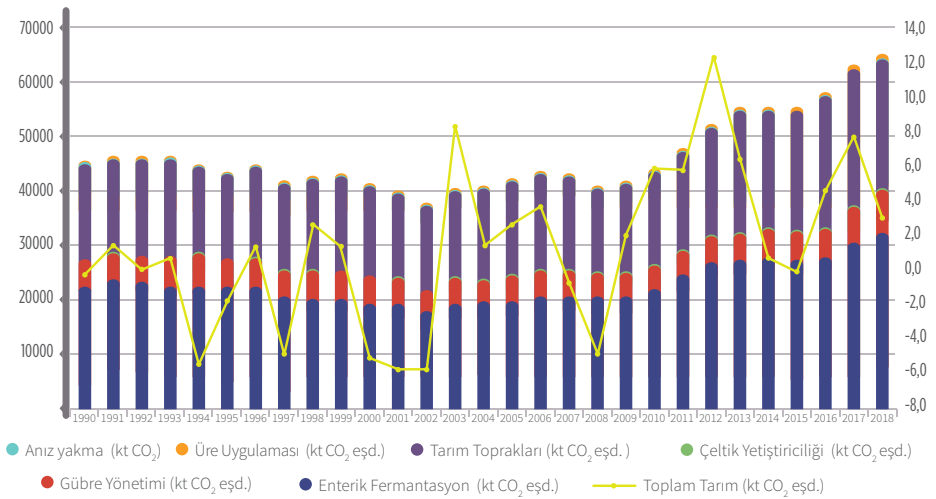
Kaynak: Tarım ve Orman Bakanlığı, 2020

SEKTÖRLERE GÖRE SERA GAZI EMİSYONLARI (CO₂ EŞDEĞERİ), 1990-2019

TARIM SEKTÖRÜ EMİSYONLARINA GENEL BAKIŞ, 1990-2018

Kaynak: TURKSTAT, 2021

Eylem Alanı	Hedefler
 Eylem Alanı 1 (AT1) Herkes için güvenilir ve besleyici gıdaya erişim	<p>Güvenilir ve Besleyici Gıdaya Özellikle Hassas Grupların Adil Erişiminin Geliştirilmesi</p> <p>Halk Sağlığının, Gıda Güvenliğinin İyileştirilmesi ve Yenilikçi Yöntemlerle Denetim ve Kontrollerin Güçlendirilmesi</p>
 Eylem Alanı 2 (AT2) Sürdürülebilir Tüketim Modeline Geçiş	<p>Tarım ve Gıda Sektöründe Tedarik ve Değer Zincirinin Sürdürülebilirliğinin Teşvik Edilmesi ve Gıda Kaybı ve İsrafının Azaltılması</p> <p>Tüketicilerde Bilinçliliğin Arttırılması ve Sürdürülebilir Tüketimin Teşvik Edilmesi</p>
 Eylem Alanı 3 (AT3) Yeterli Ölçekte Doğaya Uyumlu Üretimin Arttırılması	<p>İklim Değişikliğine Uyumlu Üretim Modellerinin İyileştirilmesi</p> <p>Su Kaynaklarının Verimli Kullanılması</p> <p>Doğal Kaynakların Sürdürülebilir Kullanılması</p>
 Eylem Alanı 4 (AT4) Adil Geçim Kaynaklarının Geliştirilmesi	<p>Tarım-Gıda Sektöründe Dezavantajlı Gruplar için (kadınlar, gençler, mevsimlik işçiler, geçici koruma altındakiler, çocuklar vb.) Daha Kapsayıcı Politika ve Tedbirler Geliştirilmesi</p> <p>Kırsal Hayatın Canlandırılması</p>
 Eylem Alanı 5 (AT5) Hassasiyetler, Şoklar ve Streslere Karşı Dayanıklılık Sağlanması	<p>İklim Değişikliği, Doğal Afetler ve Beklenmeyen Krizlere Karşı Gıda Sistemlerinin Dayanıklılığının Arttırılması</p>

GÜVENİLİR VE BESLEYİCİ GIDAYA ÖZELLİKLE HASSAS GRUPLARIN ADİL ERİŞİMİNİN GELİŞTİRİLMESİ

Türkiye okul beslenmesi, okul yemeği ve okul gıda programlarını uygulamaya devam edecektir. Türkiye ayrıca coğrafi işaretli yerel ürünleri, sağlıklı ve güvenilir gıdanın uygun fiyatlarla sunulması, gıda fiyatlarındaki dalgalanmaları önleyici tedbirlerin uygulanması, gıda değer zincirinin dijitalleştirilmesi ve gıda değer zincirinin tüm aşamalarında üreticiler ve tüketiciler için erişilebilirlik ve şeffaflığın artırılması, biyo-ekonomi ve döngüsel ekonomi yaklaşımlarının yaygınlaştırılması, gıdaların raf ömrünün uzatılması ve kullanımlarının yaygınlaştırılması için Ar-Ge ve Ür-Ge çalışmaları yapılması ve tek tip gıda tüketimi yerine sağlıklı ve dengeli bir gıda tüketimi için alternatif temel gıdaların teşvik edilmesinin teşvik edilmesi bu hedef kapsamındaki temel önceliklerdir.

HALK SAĞLIĞININ, GIDA GÜVENLİĞİNİN İYİLEŞTİRİLMESİ VE YENİLİKÇİ YÖNTEMLERLE DENETİM VE KONTROLLERİN GÜÇLENDİRİLMESİ

TÜBİTAK, gıda yem güvenilirliği ve kalitesine, gıda ve yem üretiminde ve ürün geliştirmede modern tekniklerin kullanılmasına, depolama ve paketleme tekniklerinin geliştirilmesi, yeni analiz yöntemlerin uygulanması, gıda atıklarının ve geleneksel gıdaların değerlendirilmesine odaklanmaktadır.

Gıda sistemlerini daha sürdürülebilir sistemlere dönüştürmek, uzun vadeli bir odaklanma ve tutarlı bir dizi taahhüt ve eylem gerektirir. Yetersiz beslenme, sağlık ve çevre sorunlarının tümü temelde birbiriyle bağlantılıdır. Bu alanlardaki politika tutarlılığının güçlendirilmesi gerekmektedir.

Bu hedef kapsamındaki temel öncelikler, dijital teknoloji ve çözümlerin yaygın olarak kullanılması yoluyla gıda izlenebilirlik altyapısının geliştirilmesi, pestisit kalıntılarının izlenmesi, gıda ürünlerinde taklit ve tağşişlere etkin ve hızlı müdahale edilmesi, balıkçılık için daha etkili izleme ve denetim sistemlerinin oluşturulması, su ürünleri yetiştiriciliğinin teşvik edilmesi ve gıda tedarik zincirindeki tüm kilit aktörlerin gıda güvenilirliği ve kalite yönetim sistemleri konusunda eğitilmesidir.

TARIM VE GIDA SEKTÖRÜNDE TEDARİK VE DEĞER ZİNCİRİNİN SÜRDÜRÜLEBİLİRLİĞİNİN TEŞVİK EDİLMESİ VE GIDA KAYBI VE İSRAFININ AZALTIMASI

Küçük ölçekli gıda üreticileri için daha sağlam iklim finansmanı mekanizmalarının geliştirilmesi ve desteklenmesi, gıda zincirlerinin sürdürülebilirliği için son derece kritiktir. Sosyo-ekonomik değişimlere karşı çok kırılğan ve çok düşük gelirli bu gruba çiftçilerin yanı sıra, besiciler, balıkçılar, gıda işleyicileri, orman köylüleri de dâhildir.

Türkiye'de hasat ve hasat sonrası kayıplar %10'un üzerindedir. Gıda kayıplarının ve israfının azaltılması, gıda güvenliğinin sağlanmasına önemli ölçüde katkıda bulunmaktadır. Türkiye Cumhuriyeti'nin tüm sektörleri ve tüm gıda ürünlerini kapsayan ve gıda kayıp ve israfını azaltmaya yönelik gıda bankacılığı uygulamalarını ele alan en kapsamlı girişimi 'Gıdanı Koru Sofrana Sahip Çık' Kampanyasıdır. Mayıs 2020'de Türkiye, FAO ile işbirliği içinde Gıdanı Koru Sofrana Sahip Çık Kampanyasını başlatmıştır. Türkiye, gıda kaybı ve israfının azaltılması konusunda çevresel sürdürülebilirlik alanında en çok söz verilen kampanya olarak Guinness Rekorunu da kırmıştır. 17 Ocak 2013 tarihinde Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip ERDOĞAN tarafından ulusal ölçekte "Ekmek İsrafını Önleme Kampanyası" başlatılmıştır. Bu kampanyanın amacı ekmek israfını ve israftan kaynaklanan ekonomik kayıpları önlemek, daha sağlıklı kepekli ekmek tüketimini teşvik etmek ve bu konularda toplumsal farkındalık yaratmaktır. Kampanya sonuçlarını değerlendirmek için yapılan araştırmaya göre günde 5,95 milyon somun ekmek olan ekmek israfı, Kampanya'nın da etkisiyle günde 4,9 milyon somuna düşürülmüştür. Böylece günde 1 milyon 50 bin, yılda 384 milyon ekmek çöpe atılmaktan kurtulmuştur.

Türkiye, gıda israfıyla mücadele için sosyal medya ve diğer araçlar aracılığıyla tüketicileri bilinçlendirmeye devam edecektir. Temel öncelikler, tüketim düzeyinde gıda kaybı ve israfını azaltmak, önlemek ve etkin bir şekilde yönetmektir. Gıda ürünlerinde soğuk zincirin sağlanması için gerekli teknolojik altyapının ve blok zincir uygulamalarının geliştirilerek gıda tedarik ve değer zincirinin kısaltılması, bu hedef kapsamında bir diğer odak noktası olacaktır.

TÜKETİCİLERDE BİLİNÇLİLİĞİN ARTTIRILMASI VE SÜRDÜRÜLEBİLİR TÜKETİMİN TEŞVİK EDİLMESİ

Türkiye, Sağlıklı Beslenme ve Fiziksel Aktivite Programı yürütmüştür. Sağlık Bakanlığı tarafından çok sektörlü bir yaklaşımla hazırlanan Yetişkin ve Çocukluk Çağı Obezitesinin Önlenmesi ve Fiziksel Aktivite Eylem Planı (2019-2023) uygulanmaktadır. Türkiye’de Okul Gıda Programı, Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından Millî Eğitim Bakanlığı ve Sağlık Bakanlığı işbirliği ile yürütülmektedir. Okullarda sağlıklı beslenme ve aktif yaşam bilincinin artırılması ve bu konudaki iyi uygulamaların desteklenerek okul sağlığının geliştirilmesi hedeflenmektedir. Millî Eğitim Bakanlığı ile Türk Standartları Enstitüsü (TSE) arasında imzalanan işbirliği protokolü uyarınca, beslenme kalitesini ölçmek için standart bir yol geliştirme “Eğitim Kurumlarında Sağlıklı Beslenme Alışkanlıklarının Geliştirilmesi ve Fiziksel Aktivitenin Artırılması İçin Kontrol Rehberi” ile okul çağındaki çocukların büyüme ve gelişimini izleme çalışmaları devam etmektedir. Tarım ve Orman Bakanlığı Tarımsal Araştırmalar ve Politikalar Genel Müdürlüğü tarafından “Yetişkinlerin Gıda Okuryazarlığının Artırılması (2020-2022)” başlıklı Erasmus+ projesi yürütülmüştür. Bu projede, yemek pişirerek ve ürettikleri ürünleri satarak evin geçimine katkıda bulunmaya çalışan emekliler, ev hanımları ve işsizlerden oluşan hedef kitle, yetişkinlere yönelik gıda okuryazarlığı eğitiminden faydalanacaktır. Ayrıca daha sağlıklı beslenme tercihleri yapabilecekler, kendine yeterlilik kazanabilecekler ve daha fazla ve insana yararlı iş fırsatı yaratarak ekonomi gelişebilecektir.

Türkiye, besleyici gıdalarda yanlış bilgilendirmeyi/bilgi kirliliğini önlemek için ulusal ve küresel aktörlerle işbirliği içinde gıda israfıyla mücadele için sosyal medya ve diğer araçlar aracılığıyla tüketicileri bilinçlendirmeye devam edecektir. Su ürünleri ortalama tüketiminin artırılması, gıda kaynaklı hastalıkların azaltılması (özellikle hassas gruplarda obezite, yetersiz beslenme, mikro besin eksikliği ile mücadele dâhil), tüketici bilincinin artırılması, sürdürülebilir tüketimin teşvik edilmesi ve gıda okuryazarlığının artırılması temel önceliklerdir. Önümüzdeki on yılda besinlerin çeşitlendirilmesi tarım ve sağlık politikaları açısından önemli olacaktır.

İKLİM DEĞİŞİKLİĞİNE UYUMLU ÜRETİM MODELLERİNİN İYİLEŞTİRİLMESİ

Tarımda akıllı teknolojilerin kullanımının artırılması ve tarımsal gıda sistemi aktörleri arasında dijitalleşmenin yaygınlaştırılması, yol haritasının ulaşmayı amaçladığı bir diğer önemli kilometre taşıdır. Türkiye dijital erişimde büyük gelişme göstermiştir. Türkiye, ağ kapsama alanı, performans ve kullanılabilirlikteki iyileştirmeleri ile 150 ülke arasında dijital erişimde 5. sırada yer almaktadır. Vatandaşların %97'sinin mobil aboneliği bulunmaktadır. Bu kapsama oranı, dijital çözümleri Türkiye'nin gıda sistemine entegre etmek için birçok fırsat sunmaktadır. Tarım ve Orman Bakanlığı koordinasyonunda, tarımsal hizmetlerin iyileştirilmesi için Ulusal Coğrafi Bilgi Sistemleri, Çiftlik Muhasebe Veri Ağı, Arazi Parsel Tanımlama Sistemi, Entegre İdare ve Kontrol Sistemi, Tarım Bilgi Ağı, Çiftçi Kayıt Sistemi, Hayvan Kayıt Sistemi, Tarım Arazileri Kayıt Sistemi ve Kırsal Veri Tabanını içeren çeşitli ulusal veri setleri ve dijital hizmetler oluşturulmakta ve kullanılmaktadır. Bu sistemler aynı zamanda ürün doğrulama ve izlenmesini, ulusal araştırma programlarını, harita ve uydu görüntüsü üretimini ve diğer önemli Bakanlık operasyonlarını da desteklemektedir. Türkiye böylece bu veri setlerinin iyileştirilmesine ve gıda sistemlerinin verimliliğini, adilliğini ve karlılığını artırırken, aynı zamanda çevresel etkiyi de azaltarak, değer zinciri boyunca tüm paydaşlara fayda sağlayacak ihtiyaç duyulan yeni sistemlerin oluşturulmasına devam ediyor olacaktır.

Türkiye, iklim değişikliğinin gıda arzı üzerindeki kısa, orta ve uzun vadeli etkileri konusunda araştırma ve modelleme çalışmalarına devam edecektir. Türkiye, tarım havzaları bazında iklim değişikliğinin bitkisel üretim ve hayvancılık üzerindeki etkilerini belirlemeye yönelik araştırma faaliyetlerine devam edecektir. Kaynak kullanımını optimize ederek tarımsal üretimi artıracak ürün deseninin belirlenmesi, tarım havzalarına uygun bitki tür ve çeşitlerinin belirlenmesi, iklim ve toprak talebine göre en uygun gübreleme ve sulama yöntemlerinin planlanması ve çiftçiler ile paylaşılması temel önceliklerden bazılarıdır. Diğer önemli öncelikler, biyolojik çeşitliliğin ve hayvan gen kaynaklarının korunması, iklim değişikliğine yüksek uyum sağlayan yeni hayvan ırklarının geliştirilmesidir. İklim değişikliğine dayanıklı yerel çeşitlerin yaygınlaştırılması ve üretim süreçlerinin iklim değişikliğine uygun olarak gerçekleştirilmesi ve tarım programının gözden geçirilerek sürdürülebilirliğinin sağlanması diğer kilit önceliklerdir. Türkiye kararlı adımlarla biyo-ekonomi, biyo-kütle ve döngüsel ekonomi yaklaşımlarını dâhil ederek organik tarım ve iyi tarım uygulamalarını yaygınlaştırmaya devam edecektir.

SU KAYNAKLARININ VERİMLİ KULLANILMASI

Türkiye'deki su potansiyelinin yaklaşık %74'ünü kullanan tarım sektöründe su tasarrufu, Türkiye'nin en önemli öncelikli politikalarından biridir. Bu, su kaynaklarının koruma ve kullanma dengesi gözetilerek etkin, verimli kullanımı ve sürdürülebilir ve esnek yönetimi için önemlidir. Basınçlı, kapalı sistem, modern sulama projelerinin yaygınlaştırılması, sulama amaçlı kullanılan su tasarrufunun en etkin yolu olarak öne çıkmaktadır.

Öte yandan, suyun miktarında ve kalitesinde meydana gelen her değişiklik tarımsal üretimi etkilemektedir.

Ortadoğu'da Mavi Barış Girişimi, suyun bir işbirliği aracı olduğu vizyonu ile 2009 yılında kurulmuş bölgesel bir girişimdir ve üye ülkeleri Irak, Lübnan, Ürdün, Türkiye, Suriye ve İran'dır. Ürdün Prensi Hassan Bin Talal, Politika Danışma Kurulunun başkanı ve yönetim kuruluna başkanlık etmektedir. 2019 yılı itibarıyla Türkiye Su Enstitüsü girişiminin "Koordinasyon Merkezi" olmuştur. WATERMED 4.0 (2019-2022) projesi, iklim değişikliğinden önemli ölçüde etkilenmesi beklenen Akdeniz'de tarımda kullanılan su miktarını (konvansiyonel/alternatif su kaynakları) arttırmayı ve akıllı teknolojileri devreye sokarak daha verimli ve sürdürülebilir bir noktaya getirmeyi hedeflemektedir. "Kirliliği Düşük Maliyetli ve Verimli Güneş Enerjisi İle Arıtılarak İçme Suyu Elde Etme" başlıklı proje kapsamında, artan nüfus ve iklim değişikliği nedeniyle su sıkıntısı yaşayan yoksul ülkeler (özellikle Afrika için) için çok düşük maliyetli ve basit teknolojiye sahip bir içme suyu dezenfeksiyon sistemi geliştirilmiştir.

Su Şurası, Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından kamu, özel sektör ve üniversitelerden ve STK'lardan temsilciler ile oluşturulmuştur. Türkiye, 2023 vizyonunda da belirtildiği gibi 2018-2023'te 2 milyon hektar sulanan arazi açmayı hedeflemektedir. Bu, tarım arazilerinin verimliliğini olumlu etkileyecektir. Türkiye, kırsal kalkınma hibe programları aracılığıyla modern sulama tekniklerine yatırım yapmaya devam edecektir. Su kaybı ve israfını önleyici tedbirlerin alınması ve hedef grupların optimum su kullanımı konusunda bilinçlendirilmesi, yeraltı suyu dahil su kaynaklarının verimli kullanılması ve su kirliliğinin önlenmesi, tarım ürünleri için su ayak izinin hesaplanması, ekonomik olarak sulanabilen arazilerin modern yöntemlerle sulanmasının yaygınlaştırılması, temel önceliklerdir.

DOĞAL KAYNAKLARIN SÜRDÜRÜLEBİLİR KULLANILMASI

Türkiye, gıda sistemlerinin dönüşümüne önemli katkı sağlayacak arazi toplulaştırması çalışmalarına devam edecektir. Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından geliştirilen izleme sistemleri kullanılarak, erozyona duyarlı tarım alanlarının tanımlanması ve bu alanlarda erozyon kontrol yöntemlerinin daha etkin uygulanması, yenilenebilir enerjinin verimli kullanılması öncelikli alanlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Teraslama ve dikim gibi yöntemlerin yaygınlaştırılarak erozyonun azaltılması, ulusal temel toprak haritalarının güncellenmesi ve buna bağlı olarak arazi kullanım ve üretim planlarının hazırlanması ve takibi, fauna için üretim istasyonlarının kurulması ve desteklenmesi diğer önemli öncelikli alanlardır.

TARIM-GIDA SEKTÖRÜNDE DEZAVANTAJLI GRUPLAR İÇİN (KADINLAR, GENÇLER, MEVSİMLİK İŞÇİLER, GEÇİCİ KORUMA ALTINDAKİLER, ÇOCUKLAR VB.) DAHA KAPSAYICI POLİTİKA VE TEDBİRLER GELİŞTİRİLMESİ

Türkiye, küçük ölçekli tarım işletmeleri tarafından yürütülen çiftçilik faaliyetlerine yatırım yapmaya devam edecektir. Türkiye, kırsal göçü azaltmak ve doğal yaşam ortamını sağlamak için bir genç çiftçi programı uygulamıştır. Bu program, 18-40 yaş arası, kırsalda ikamet eden/ikamet etmek isteyen ve tarımsal faaliyetlerle uğraşan/tarımsal faaliyet sergilemek isteyen gerçek kişileri desteklemektedir. Türkiye, tarım sektöründe çalışan kadınları güçlendirmeye yönelik politikaları sürdürecektir. Özellikle gençler ve kadınlar olmak üzere dezavantajlı gruplarda kırsal ve tarımsal gıda sektörlerinde kayıt dışı işçileri kayıt altına almak ve gizli işsizliği önlemek ve insana yakışır iş fırsatlarının çeşitlendirilmesi için mevcut sosyal koruma politikalarının uyarlanması ve yeni sosyal politikaların geliştirilmesi önemli öncelikler arasında yer almaktadır. Türkiye, özel eğitim programları ve destek mekanizmaları aracılığıyla küçük ölçekli tarımsal işletmeler ile kırsal kesimdeki kadınlar ve gençler arasında dijital okuryazarlığı ve akıllı uygulamaların kullanımını yaygınlaştıracaktır. Beslenmeye erişimde güçlük çeken yaşlı, engelli, evsiz ve hasta insanlar için aşevi uygulaması ulusal ve yerel yönetimlerle sürdürülecektir.

KIRSAL HAYATIN CANLANDIRILMASI

Kırsal yoksulluk ve finansal ve sosyal teşviklerin geliştirilmesine olan ihtiyaç, kentsel kalkınma için de sorunlara neden olan kırsaldan kente göçün en önemli nedenlerinden biri olmaya devam etmektedir. Tarım ve Orman Bakanlığı 2019-2023 Stratejik Planının 1. amacı, kırsalda yaşayan kesimin refahını artırmak, tarımsal üretimde verim ve kaliteyi artırarak istikrarlı bir gıda arzını sağlamaktır. Ana hedefler, kırsaldan kente göçü azaltmak, küçük ölçekli tarımsal işletmeler, kooperatifler ve küçük işletmelerin finansmana erişimini iyileştirmektir. Bunu, iç su balıkçılığı, el sanatları, tarıma dayalı sanayi ve kırsal kesimde yerel yemek kültürü ve yerel mutfağı içeren kırsal turizm gibi alternatif gelir yöntemlerini çeşitlendirerek kırsal yoksulluğun azaltılması izleyecektir. Son olarak yöresel ürünler ve yöresel mutfaklar için geleneksel üretim yöntemlerini koruyarak coğrafi işaret sayısını artırmak ve tedarik zincirlerindeki konumunu güçlendirmek diğer amaçlar arasında yer almaktadır.

İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ, DOĞAL AFETLER VE BEKLENMEDİK KRİZLERE KARŞI GIDA SİSTEMLERİNİN DAYANIKLILIĞININ OLUŞTURULMASI

Türkiye, sanal pazarlamaya yönelik e-ticaret uygulamalarına (DİTAP Dijital Tarım Platformu) ve yenilikçi yönetim modelleri geliştirerek ve dikey ve yatay işbirliği ile Ar-Ge altyapısını güçlendirerek tarımda dijital dönüşümü hızlandırmaya yatırım yapmaktadır. Bu çerçevede önemli öncelikler arasında aşağıdaki konular yer almaktadır. Arazi mülkiyeti, arazi bankacılığı, toplum temelli mekanizmaların geliştirilmesi, gıda sistemlerinin iklim değişikliğine ve doğal afetlere karşı gıda sistemlerinin dayanıklılığının güçlendirilmesi, Kovid-19'un bir sonucu olarak geçim kaynaklarının kaybı nedeniyle gıda arzındaki kesinti ve gelir kaybına karşı alınan önlemlerin gözden geçirilmesi. Diğer acil durumlar için gıda güvenliğinin güçlendirilmesi, %95 daha az su kullanılarak daha fazla mahsulün elde edildiği iklim değişikliğine karşı dikey tarım uygulamaları da dâhil olmak üzere kentsel tarım faaliyetlerini teşvik ederek gelecekteki krizlere karşı gıda arzı dayanıklılığının sağlanması. Sürdürülebilir tarımı teşvik etmek, iklim değişikliği ve kuraklığın etkilerini en aza indirerek tarımda sürdürülebilirliği sağlamak ve rekabet gücünü korumak, iklim değişikliğine uyum sağlamak, su yönetimi, çevresel dayanıklılığı güçlendirmek. Yenilikçi yönetim modelleri, işbirliği ve Ar-Ge altyapısı geliştirerek, bitkisel ürünlerin dayanıklılığını artırarak, ulusal ve uluslararası aktörler arasında ağ, işbirliği ve yönetim geliştirerek tarımda dijital dönüşümü hızlandırmak. Tarımda meteorolojik tahmin sistemleri, erken uyarı sistemleri ve tescil ile güçlendirilmiş önlemler ve sigorta sistemi, tarımsal girdilerde tedarik yönetim sisteminin iyileştirilmesi.

Sonuç olarak, yenilikçi yöntemlerle tarımsal üretimde verimliliğin ve sürdürülebilirliğin sağlanması, güvenilir gıda arzı ve sağlıklı tüketim ile sürdürülebilir gıda sistemlerinin geliştirilmesi, dijitalleşmeden faydalanarak iklim değişikliğine dayanıklı yeni üretim modellerin geliştirilmesi, hassas grupların öneminin vurgulanması, Türkiye'nin Ulusal Yol Haritasının temel hedefleri olacaktır. Türk gıda sistemlerinin dönüşümünde belirlenen bu dikey hedefler, dijitalleşme, tarımsal yayım ve yerel, bölgesel, ulusal ve uluslararası kuruluşlar arasında işbirliği gibi yatay hedeflerle desteklenecektir.

Eylem Alanı	Plan Adı	Planın Politika / Tedbir / Hedef / Eylem ve Stratejileri
AT1: Herkes için Güvenli ve Besleyici Gıdaya Erişimin Sağlanması	11. Kalkınma Planı (2019-2023)	408. Hayvancılık geliştirecektir.
		410. Gıda güvenilirliğini teminen denetimler etkinleştirilecek, bitki ve hayvan hastalık ve zararlıları ile mücadele hizmetleri geliştirilecektir.
		411. Gıda güvenliğini teminen etkin stok yönetimi, arz zincirinde kayıpların azaltılması, israfın önlenmesi, piyasaların düzenlenmesine yönelik kural ve kapasitelerin geliştirilmesi sağlanacaktır.
	Yeni Ekonomi Programı (2019-2021)	Tarımda Milli Birlik Projesi'nin hayata geçirilerek tohumdan sofraya gıda değer zinciri, gıda güvenliği ve uluslararası rekabet önceliğinde yeniden yapılandırılacaktır. Atıl tarım arazilerinin tarımsal üretime kazandırılması için gerekli kurumsal ve hukuki altyapı oluşturulacaktır.
	Hazine ve Maliye Bakanlığı Ekonomi Reform Paketi (2021)	2.3.a Tarlada ve koşullarda kalan ürünler Dijital Tarım Pazarı'nda (DİTAP) açılacak özel bölümde alıcılara buluşturulacaktır.
		2.3.d. Gıda israfını önlemek için Gıda Bankacılığı Sistemi cazip hale getirilerek yaygınlaştırılacaktır.
	3. Tarım Ormanı Şurası - 2024'e Kadar Ana Eylemler	1. Tohumdan sofraya dijital değer zincirinin kurulması
		4. Gıdada taklit ve tağşiş cezalarının caydırıcılığı için mevzuat düzenlemesi yapılması ve uygulamaya konulması
		5. Gıdada bilgi kirliliğinin önlenmesi ve gıda okuryazarlığının artırılması
		17. Ar-Ge ve inovasyonda kamu, özel sektör ve üniversite iş birliğinin geliştirilmesi
		18. Deneyim ve teknik bilgi değişimi amaçlı uluslararası projelerin teşvik edilmesi
	Tarım ve Orman Bakanlığı Stratejik Planı (2019 – 2023)	32. Küçükbaş hayvan sayısının artırılarak kırmızı et üretimindeki küçükbaş et payının artırılması
		A1: Kırsal alanda refahı yükseltmek, tarımsal üretimde verim ve kaliteyi artırarak istikrarlı gıda arzını sağlamak
		A2: Üretimden tüketime kadar gıda, yem güvenilirliğini sağlamak, bitki, hayvan sağlığı ve refahına yönelik gerekli tedbirleri almak
	Yetişkin ve Çocukluk Çağı Obezitesinin Önlenmesi ve Fiziksel Aktivite Eylem Planı (2019-2023) (Yetişkinler İçin Eylem Planı)	A7: Kurumsal kapasiteyi geliştirmek
		A. Bütünsel sağlık yaklaşımı yönetimi ve sağlıklı beslenmenin geliştirilmesinde iş birliklerinin güçlendirilmesi
		B. Sağlıklı beslenme çevreleri oluşturulması
		C. Yaşam boyu sağlıklı beslenme kazanımlarının dezavantajlı gruplar başta olmak üzere desteklenmesi ve eşitsizliklerin giderilmesi
Yetişkin ve Çocukluk Çağı Obezitesinin Önlenmesi ve Fiziksel Aktivite Eylem Planı (2019-2023) (Çocukluk Obezitesi Eylem Planı)	D. Sağlık hizmetlerinin reorganizasyonu; entegre sağlık hizmeti sunumu (beslenmeyle ilgili bilgi ve danışmanlık verilmesi, erken tanı, tedavi rehabilitasyon hizmetleri)	
	A. Hayata sağlıklı bir başlangıcın desteklenmesi	
	B. Okullarda ve okul öncesinde sağlıklı çevrelerin teşvik edilmesi	
	C. Ailelerin bilgilendirilmesi ve güçlendirilmesi	
	D. Sağlıklı seçeneklerin kolay seçenek olmasının sağlanması	
Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisi (2021-2023)	E. Çocuklara yönelik pazarlama baskısının azaltılması	
	Öncelik 1.1 Tarım ve gıda sektörlerinin rekabet gücünün geliştirilmesi	

Eylem Alanı	Plan Adı	Planın Politika / Tedbir / Hedef / Eylem ve Stratejileri
AT2: Sürdürülebilir Tüketim Modeline Geçiş	11. Kalkınma Planı (2019-2023)	403. Makro ve mikro düzeyde doğru ve güvenilir veri temin edilerek, tohumdan sofraya uzanan tüm zincir tam olarak kayıt altına alınacak, yıllık izleme ve değerlendirme çalışmaları kurumsal hale getirilecek, tarımsal bilgi sistemleri tamamlanarak etkin kullanımı sağlanacaktır.
		411. Gıda güvenliğini teminen etkin stok yönetimi, arz zincirinde kayıpların azaltılması, israfın önlenmesi, piyasaların düzenlenmesine yönelik kural ve kapasitelerin geliştirilmesi sağlanacaktır.
		413. Tarım ürünlerinin pazarlanmasında dağıtım zincirindeki araçların sayısının azaltılması, tüketicinin makul fiyatlardan ürüne erişimi, üretici ile tüketici arasında doğrudan bağlantı kurulması yönünde kooperatiflerin ve üretici birliklerinin sistemde etkin olarak yer alması sağlanacaktır.
		414. Yerel ve bölgesel düzeyde üretimi yapılan tarımsal ürünleri hak ettiği katma değere eriştirecek mekanizmalar oluşturulacaktır.
	Hazine ve Maliye Bakanlığı Ekonomik Reform Paketi (2021)	2.3.a Tarlada ve hallerde kalan ürünler Dijital Tarım Pazarı (DİTAP)'na açılacak özel bölümde alıcılara buluşturulacaktır.
		2.3.c. Sebze ve meyve zayıflatının azaltılması için soğuk zincir oluşturulmasına destek verilecektir.
		2.3.d. Gıda israfının önüne geçmek amacıyla Gıda Bankacılığı Sistemi cazip hale getirilerek yaygınlaştırılacaktır.
		2.3.e. Sosyal medya ve diğer iletişim araçlarıyla tüketicilerin gıda israfı konusunda farkındalığı artırılacaktır.
	3. Tarım Ormanı Şurası- 2024'e Kadar Ana Eylemler	6. Gıda kayıp ve israfının önlenmesine ilişkin altyapının oluşturulması
		7. Küçükbaş hayvan eti tüketiminin özendirilmesi ve pazar payının artırılması
		17. Ar-Ge ve inovasyonda kamu, özel sektör ve üniversite iş birliğinin geliştirilmesi
		18. Deneyim ve teknik bilgi değişimi amaçlı uluslararası projelerin teşvik edilmesi
		28. Sıfır atık hedefine ulaşmak için atıkların değerlendirilmesine yönelik Ar-Ge projelerinin desteklenmesi
	Tarım ve Orman Bakanlığı Stratejik Planı (2019-2023)	33. Yetiştiricilikte ve avcılıkta alternatif su ürünleri türleri ile üretim ve verimliliğin sürdürülebilirlik ilkeleri çerçevesinde artırılması
		A2: Üretimden tüketime kadar gıda, yem güvenilirliğini sağlamak, bitki, hayvan sağlığı ve refahına yönelik gerekli tedbirleri almak
	Gıda Kayıp ve İsrafının Önlenmesi, Azaltılması ve İzlenmesine İlişkin Ulusal Strateji Belgesi ve Eylem Planı	A7: Kurumsal kapasiteyi geliştirmek
		Stratejik Hedef 1. Gıda Kaybı ve İsrafını Önlemek ve Azaltmak
		Stratejik Hedef 2. Doğrudan İnsan Tüketimi için Gıdayı Kurtarma ve Yeniden Dağıtma
	Yetişkin ve Çocukluk Çağı Obezitesinin Önlenmesi ve Fiziksel Aktivite Eylem Planı (2019-2023)	Stratejik Hedef 3. Eskiden Gıda Maddesi Mevzuatına Tabi Olan Artık Gıda Olarak Kullanılmayan Maddelerin Hayvan Yemi Olarak Kullanılması
		Stratejik Hedef 4. Gıda Kayıpları Ve İsrafının Geri Dönüşümünün Sağlanması
		B. Sağlıklı beslenme çevreleri oluşturulması

Eylem Alanı	Plan Adı	Planın Politika / Tedbir / Hedef / Eylem ve Stratejileri	
AT2: Sürdürülebilir Tüketim Modeline Geçiş	Yetişkin ve Çocukluk Çağı Obezitesinin Önlenmesi ve Fiziksel Aktivite Eylem Planı (2019-2023) (Çocukluk Obezitesi Eylem Planı)	B. Okullarda ve okul öncesinde sağlıklı çevrelerin teşvik edilmesi D. Sağlıklı seçeneklerin kolay seçenek olmasının sağlanması E. Çocuklara yönelik pazarlama baskısının azaltılması	
	Ulusal Kuraklık Stratejisi ve Eylem Planı (2017-2023)	Amaç3/H-3.1 Toplumun bilgilendirilmesi için eğitimler düzenlemek.	
	Yeşil Mutabakat Eylem Planı (2021)	Hedef 5.6. Tarımsal üretimde atık ve artık yönetiminin iyileştirilmesi	
		Hedef 5.7. Gıda kayıp ve israfının azaltılması	
		Hedef 5.8. AB Tarladan Sofraya Stratejisi ve Biyoçeşitlilik Stratejilerine ilişkin farkındalık yaratılması	
AT3: Yeterli Ölçekte Doğaya Uyumlu Üretimin Arttırılması	11. Kalkınma Planı (2019-2023)	405. Tarım arazilerinin korunması, etkin kullanımı ve yönetimi sağlanacaktır.	
		406. Sulama alanlarının genişletilmesi amacıyla yatırımlar önceliklendirilerek sürdürülecek, suyun kalite ve miktar olarak korunması ve etkin kullanımına yönelik çalışmalara devam edilecektir.	
		407. Bitki üretim arttırılacaktır.	
		408. Hayvancılık geliştirilecektir.	
		409. Su ürünleri yetiştiriciliğinde üretim ve ihracatın artırılması sağlanacaktır.	
		412. Tarımsal üretimde yerel hayvan ırkı ve tohum alanında biyolojik çeşitliliğimiz korunacak ve sürdürülebilir hale getirilmesi sağlanacaktır.	
		415. Sürdürülebilir orman yönetimiyle ormanların ekonomiye katkısı arttırılacaktır.	
		416. Tarımsal araştırma faaliyetlerinde kamu, üniversite, özel sektör ve sanayi kesimi arasındaki koordinasyon ve işbirliği geliştirilerek tarımsal Ar-Ge çalışmalarının etkinliği ve niteliği arttırılacaktır.	
		Yeni Ekonomi Programı (2019-2021)	Tarım ürünleri için sağlıklı bir arz ve verim tahminlerine olanak sağlayan erken uyarı sistemi kurulacaktır.
			Atıl durumdaki tarım arazilerinin tarımsal üretime kazandırılması için gerekli kurumsal ve yasal altyapı oluşturulacaktır.
	Hazine ve Maliye Bakanlığı Ekonomik Reform Paketi (2021)	2.3.b. Üretim, lojistik ve perakende sektörüne yönelik rehber dokümanlarla yönlendirmeler yapılacaktır.	
		2.3.f. Tarımsal üretim planlamasına katkı sağlamak, üretimde öngörülebilirliği arttırmak ve fiyat dalgalanmalarının önüne geçmek için çiftçi ve sanayicinin yazılı akite olan güvenini arttıracak sözleşmeli tarım mekanizmaları geliştirilecektir.	
		2.3. g. İşlenmemiş gıda fiyatlarında aracılık maliyetlerini de düşürecek olan Hal Yasası Teklifi TBMM'ye sunulacaktır.	
4.1.e. Enerji Verimliliği Kanunu'nda yapılacak değişiklikle binalar ile tarım ve hizmet sektörleri de enerji verimliliği destekleri kapsamına dahil edilecektir.			

Eylem Alanı	Plan Adı	Planın Politika / Tedbir / Hedef / Eylem ve Stratejileri
AT3: Yeterli Ölçekte Doğaya Uyumlu Üretimin Arttırılması	3. Tarım Ormanı Şurası - 2024'e Kadar Ana Eylemler	1. Tohumdan sofraya dijital değer zincirinin kurulması
		2. Sözleşmeli üretim ile alternatif destekleme modelinin oluşturulması ve uygulanması
		8. Damızlık Düve Üretim Merkezi Projesi kapsamında 7 adet düve merkezinin daha kurularak toplam sayının 32 adede ulaştırılması
		9. İpekböcekçiliği Üretim Havzası Projesi kapsamında toplu besleme evleri yapılması ve dut bahçesi kurulması
		10. Tarım ve orman ürünlerinde markalaşma altyapı çalışmalarının tamamlanması
		11. Tarım ve ormancılıkta meteorolojik bilginin üretimin her aşamasında etkin kullanılması
		13. Endüstriyel amaçlı kullanılacak lif bitkilerinin üretiminin artırılması
		14. Orman yangınlarına müdahalede yüksek teknoloji ve yapay zekâ uygulamalarının kullanılması
		16. Orman içi ve kenarındaki mesken ve işyeri ruhsatlandırılmalarında yangın güvenliği açısından gerekli yasal düzenlemelerin oluşturulması
		17. Ar-Ge ve inovasyonda kamu, özel sektör ve üniversite iş birliğinin geliştirilmesi
		18. Deneyim ve teknik bilgi değişimi amaçlı uluslararası projelerin teşvik edilmesi
		19. Tarım ve ormanla ilgili tüm mevzuatın bütüncül bir yaklaşımla değerlendirilmesi, basit bir mevzuat yapısının oluşturulması
		21. Su Kanununun çıkarılması
		22. Atıl tarım arazilerinin üretime kazandırılması için arazi bankacılığı ve birlikte üretim gibi alternatif modellerin oluşturularak yaygınlaştırılması ve miras mevzuatı geliştirilerek tarım arazilerindeki intikal sorununun çözülmesi
		23. Toprak ve su kaynaklarının Sürdürülebilir Yönetim İlkeleri çerçevesinde kullanılması
		25. Çölleşme ve erozyonla mücadelenin etkin ve verimli bir şekilde yürütülmesi
		26. Doğa turizmi potansiyelimizin ortaya çıkarılarak doğa turizmde uluslararası marka haline gelinmesi
		27. Mera, yayla ve kışlakların tespit ve tahdit çalışmalarının tamamlanması
		28. Sıfır atık hedefine ulaşmak için atıkların yeniden kullanımına yönelik Ar-Ge projelerinin desteklenmesi
		29. Lisanslı depoculuğun geliştirilmesi, elektronik ürün ticaretinin yaygınlaştırılması
		30. Manda sayısı ve verimliliğinin artırılması
		31. Buzağı ölümleri ve döl verimi istatistiklerinde uluslararası ortalamalara ulaşılması
		33. Yetiştiricilikte ve avcılıkta alternatif su ürünleri türleri ile üretim ve verimliliğin sürdürülebilirlik ilkeleri çerçevesinde artırılması
		34. Yerli ve milli tohumculuğun geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması
		35. Yerli (Ata) tohum çeşitlerinin korunması, geliştirilmesi ve ticarete kazandırılması
		36. Tıbbi ve Aromatik Bitkiler Eylem Planı ile üretimin ve pazarlama imkanlarının artırılması
		37. Organik ve organomineral gübre üretiminin ve kullanımının teşvik edilerek kimyasal gübre ithalatının ve çevre kirliliğinin azaltılması, biyolojik ve biyoteknik mücadelenin yaygınlaştırılması

Eylem Alanı	Plan Adı	Planın Politika / Tedbir / Hedef / Eylem ve Stratejileri
AT3: Yeterli Ölçekte Doğaya Uyumlu Üretimin Arttırılması	3. Tarım Ormanı Şurası - 2024'e Kadar Ana Eylemler	38. Evcil hayvan genetik kaynaklarımızın korunması ve ıslahının yapılması
		39. Tarım ve ormancılıkta yerli genetik kaynakların ve biyoçeşitliliğin tespit, korunma, ıslah ve yaygınlaştırılması çalışmalarının artırılması, genetik kaynak veri tabanı projesi
		40. Veteriner Biyolojik Ürünlerin ve İlaç Etkin Maddelerinin teknoloji ve Ar-Ge yatırımlarının teşvik edilmesi ile üretilmesi
		41. Ulusal orman envanterinin tamamlanması
		42. Ülkemizin uluslararası orman fidanı üretim ve pazarlama merkezi haline getirilmesi
		43. Kadastro keskinleşen ormanların tescil işlemlerinin tamamlanarak orman sınırları dışına taşınacak yerlerin tahsisi ve belirlenmesinde yaşanan mülkiyet sorunlarının giderilmesi
		44. Arazi kullanım planları ile tarımsal arazi kullanım planlarının hazırlanması, detaylı toprak etütlerinin tamamlanması
		45. Arazi toplulaştırma projelerinin on yıl içerisinde tamamlanması
		46. Yeni sulama yatırımlarının ve rehabilitasyon projelerinin önceliklendirilmesi
		Tarım ve Orman Bakanlığı Stratejik Planı (2019-2023)
	A3: Balıkçılık ve su ürünleri kaynaklarını korumak, sürdürülebilir işletimini sağlamak	
	A4: Toprak ve su kaynaklarının sürdürülebilir yönetimini sağlamak	
	A6: Biyolojik çeşitliliği korumak ve sürdürülebilir yönetimini sağlamak	
	Ulusal Enerji Verimliliği Eylem Planı (2017-2023)	T1-Traktörlerin ve biçerdöverlerin daha enerji verimli versiyonlarla yenilenmesinin teşvik edilmesi
		T2-Enerji verimli sulama yöntemlerine geçilmesi
		T3-Tarım sektöründe enerji verimliliği projelerinin desteklenmesi
		T4-Tarımsal üretimde yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımının özendirilmesi
		T5-Biyokütle elde etmek için tarımsal yan ürün ve atık potansiyelinin belirlenmesi ve kullanımının teşvik edilmesi
		T6-Su Ürünleri Sektöründe enerji verimliliğinin desteklenmesi
	Ulusal Havza Yönetim Stratejisi (2014-2023)	Amaç 1 Havzaların sürdürülebilir yönetimi için yasal ve kurumsal kapasitelerin güçlendirilmesi, kurumlar ve paydaşlar arasında eşgüdüm ve işbirliğinin sağlanması.
		Amaç 2: Havzaların su kaynaklarının sürdürülebilir olarak yönetimi ve kullanımı.
		Amaç 4: Havzaların biyolojik çeşitliliğinin, doğal ve kültürel peyzaj kaynak değerlerinin korunması ve yönetimi ile ekosistem hizmetlerinin sürdürülebilirliğinin sağlanması.

Eylem Alanı	Plan Adı	Planın Politika / Tedbir / Hedef / Eylem ve Stratejileri
AT3: Doğaya Uyumlu Üretimin Yeterli Ölçekte Artırılması	İklim Değişikliği Eylem Planı (2011- 2023)	AMAÇ T3. Tarım Sektöründe Bilgi Altyapısını ve Kapasiteyi Geliştirmek
		AMAÇ O3. Orman, Mera, Tarım ve Yerleşim Gibi Arazi Kullanımları ve Değişimlerinin İklim Değişikliğini Olumsuz Yönde Etkilemesini Sınırlandırmak
		AMAÇ UT2. Tarımda İklim Değişikliği Etkilerinin Belirlenmesi ve İklim Değişikliğine Uyumun Sağlanması İçin Ar-Ge Çalışmalarının ve Bilimsel Çalışmaların Geliştirilmesi ve Yaygınlaştırılması
		AMAÇ UT3. Tarımsal Su Kullanımının Sürdürülebilir Bir Şekilde Planlanması
		AMAÇ UT4. Toprak ve Tarımsal Biyoçeşitliliğin İklim Değişikliğinin Etkilerine Karşı Korunması
		AMAÇ UO1. İklim Değişikliğine Uyum Yaklaşımının Ekosistem Hizmetleri, Biyolojik Çeşitlilik ve Ormancılık Politikalarına Entegre Edilmesi
		AMAÇ A1. Etkin Atık Yönetiminin Sağlanması
		AMAÇ US1. İklim Değişikliğinin Etkilerinin Uyumun Su Kaynakları Yönetimi Politikalarına Entegre Edilmesi
		AMAÇ US3. Su Kaynaklarının Yönetiminde İklim Değişikliğinin Etkilerine Uyumun Sağlanması İçin Ar - Ge ve Bilimsel Çalışmaların Geliştirilmesi ve Yaygınlaştırılması
		AMAÇ US4. İklim Değişikliğine Uyum İçin Su Havzalarındaki Su Kaynaklarının Bütüncül Yönetimi
	Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisi (2021-2023)	Öncelik 1.1 Tarım ve gıda sektörlerinin rekabet gücünün geliştirilmesi
		Öncelik 2.1 Toprak ve su kaynaklarının sürdürülebilirliğinin sağlanması
		Öncelik 2.2 Tarım arazilerinin kullanımında etkinliğin sağlanması
		Öncelik 2.3 Orman kaynaklarının sürdürülebilirliğinin sağlanması
	Ulusal Kuraklık Stratejisi ve Eylem Planı (2017-2023)	Maksat 1/H-1.1 Kuraklık yönetimi ile ilgili mevzuat geliştirmek
		Maksat 1/H-1.2 yönetimi ile ilgili politika belirlemek, ulusal koordinasyonu ve uluslararası işbirliğini sağlamak
		Maksat 2/H-2.1 Kuraklık yönetiminde araştırma, planlama ve uygulama çalışmaları yapmak
		Maksat 2/H-2.2 İlgili kurum ve kuruluşlar tarafından yürütülen kuraklık ile ilgili yatırımların ve faaliyetlerin koordinasyonunu sağlamak ve önceliklendirmek.
		Maksat 2/H-2.3 Coğrafi Bilgi Sistemi tabanlı "Ulusal Kuraklık Veri Tabanı" oluşturmak.
		Maksat 2/H-2.4 Tarımsal ürün verimi sigorta sistemi geliştirmek.
Maksat 3/H-3.1 Toplumun bilgilendirilmesi için eğitimler düzenlemek		
Maksat 4/H-4.1 Bilimsel araştırmalar ve modelleme çalışmalarıyla iklim değişikliğinin kuraklık üzerine muhtemel etkilerini tespit etmek.		

Eylem Alanı	Plan Adı	Planın Politika / Tedbir / Hedef / Eylem ve Stratejileri
AT3: Doğaya Uyumlu Üretimin Yeterli Ölçekte Artırılması	Yeşil Mutabakat Eylem Planı (2021)	Hedef 1.2. Ulusal bir karbon fiyatlandırma mekanizmasına yönelik değerlendirme çalışmalarının sürdürülmesi
		HEDEF 2.1. Ülkemizde sanayinin yeşil dönüşümünün ve dögüsel ekonominin geliştirilmesi
		Hedef 2.3. Sürdürülebilir tüketim ve üretim kapsamında entegre kirlilik önleme ve kontrol çalışmaları
		Hedef 2.4. Üretimde ve tüketimde suların sürdürülebilir kullanımı ile atık suların yeniden kullanımının geliştirilmesi
		Hedef 2.5. Sürdürülebilir Ürün İniyatifine uyum çalışmaları
		Hedef 2.7. Endokrin Bozucu Kimyasalların azaltılması
		Hedef 5.1. Pestisit ve anti-mikrobiyallerin kullanımının azaltılması
		Hedef 5.2. Organik tarımın geliştirilmesi
		Hedef 5.3. Kimyasal gübre kullanımının azaltılması
		Hedef 5.4. Arazi toplulaştırma faaliyetleri
		Hedef 5.5 Tarımda yenilenebilir enerji kullanımının artırılması
		Hedef 5.6. Tarımsal üretimde atık ve artık yönetiminin geliştirilmesi
		Hedef 5.8. AB Tarladan Sofraya Stratejisi ve Biyoçeşitlilik Stratejilerine ilişkin farkındalık yaratılması
		Hedef 7.2. İklim değışikliğinin karasal ve denizel alanlar ile spesifik su kaynaklarına olan etkilerinin ekosistem Tabanlı yaklaşım ve uygulamalar marifetiyle değerlendirilmesi
	Çölleşmeyle Mücadele Ulusal Stratejisi ve Eylem Planı (2019-2030)	Stratejik Hedef 1: Etkilenmiş ve etkilenmesi muhtemel ekosistemlerin koşullarını iyileştirmek, çölleşme/arazi tahribatıyla mücadele etmek, sürdürülebilir arazi yönetimini teşvik etmek ve Arazi Tahribatının Dengelenmesine (ATD) katkıda bulunmak
		Stratejik Hedef 4: BMÇMS'nin etkili bir şekilde uygulanmasıyla küresel faydalar sağlanmasına katkı vermek
	Ulusal Su Planı (2019-2023)	1. Su Kaynakları Yönetimi
		2. Su Kaynakları Veri Durumu
		3. Su Kaynaklarının Miktar, Kalite ve Ekosistemler Açısından Korunması ve İyileştirilmesi
		4. Arz-Talep Dengesi ve Su Tahsisi
5. Finans, Bütçe ve İşletme		
6. Su Verimliliği		
7. Sosyo-Ekonomik Analizler		
8. Bilgi ve Karar Destek Sistemleri		
9. Su Güvenliği		
10. Su Politikası		

Eylem Alanı	Plan Adı	Planın Politika / Tedbir / Hedef / Eylem ve Stratejileri
AT4: Adil Geçim Kaynaklarının Geliştirilmesi	11. Kalkınma Planı (2019-2023)	404. Tarımsal desteklerin etkinliği artırılabilecektir
		413. Tarım ürünlerinin pazarlanmasında dağıtım zincirindeki araçların sayısının azaltılması, tüketicinin makul fiyatlardan ürüne erişimi, üretici ile tüketici arasında doğrudan bağlantı kurulması yönünde kooperatiflerin ve üretici birliklerinin sistemde etkin olarak yer alması sağlanacaktır
		414. Yerel ve bölgesel düzeyde üretimi yapılan tarımsal ürünleri hak ettiği katma değere eriştirecek mekanizmalar oluşturulacaktır
		417. Tarımda üreticilerin gelirini korumaya yönelik faaliyetler desteklenecektir
		418. Tarımsal eğitim ve yayım faaliyetlerinin etkinliği artırılabilecek ve yaygınlaştırılacaktır.
	Hazine ve Maliye Bakanlığı Ekonomik Reform Paketi (2021)	2.3.f. Tarımsal üretim planlamasına katkı sağlamak, üretimde öngörülebilirliği artırmak ve fiyat dalgalanmalarının önüne geçmek için çiftçi ve sanayicinin yazılı akite olan güvenini artıracak özleşmeli tarım mekanizmaları geliştirilecektir
		2. Sözleşmeli Üretim - Alternatif Destekleme Modelinin Oluşturulması ve Uygulanması
	3. Tarım Orman Şurası - 2024'e Kadar Ana Eylemler	12. Kamu, Özel Sektör ve Üniversite İşbirliğinin Geliştirilmesi – Ar-Ge ve İnovasyon
		18. Tecrübe ve bilgi alışverişi için uluslararası projeleri teşvik etmek.
		20. Büyükşehir Belediyelerinde mahallelerin kırsal ve kentsel olarak yeniden tanımlanması
		22. Atıl tarım arazilerinin üretime kazandırılması için arazi bankaclığı ve birlikte üretim gibi alternatif modellerin oluşturularak yaygınlaştırılması ve miras mevzuatı geliştirilerek tarım arazilerindeki intikal sorununun çözülmesi
		24. Aile işletmeciliğinin sürdürülebilirliğini sağlamak için kadın ve gençlerde girişimciliğin desteklenmesi
	Tarım ve Orman Bakanlığı Stratejik Planı (2019-2023)	43. Kadastro keskinleşen ormanların tescil işlemlerinin tamamlanarak orman sınırları dışına taşınacak yerlerin tahsisi ve belirlenmesinde yaşanan mülkiyet sorunlarının giderilmesi
		A1: Kırsal alanda refahı yükseltmek, tarımsal üretimde verim ve kaliteyi artırarak istikrarlı gıda arzını sağlamak
		A7: Kurumsal kapasitenin geliştirilmesi
		Strateji 1: Kadınların daha da güçlendirilmesi hedefi çerçevesinde mevzuatın yeniden değerlendirilmesi ve etkin uygulama için gerekli iyileştirmelerin yapılması
		Strateji 3: Kadınların ekonomik konumunun güçlendirilmesi ve özellikle ücretsiz aile işçiliği olmak üzere kayıt dışılıkla mücadele için ekonomik ve sosyal politikalar geliştirilmesi.
	Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisi (2021-2023)	Strateji 6: Özel politika gerektiren kadınların ekonomik hayata katılımına yönelik çalışmaların artırılması
		Öncelik 1.2 Kırsal ekonominin çeşitlendirilmesi
		Öncelik 3.1 Fiziki altyapının geliştirilmesi
Öncelik 4.1 Beşerî ve sosyal sermayenin geliştirilmesi		
Öncelik 4.2 Yoksulluğu azaltma çalışmalarının güçlendirilmesi		
Öncelik 5.1 Kamunun hizmet sunum kapasitesinin geliştirilmesi		
Öncelik 5.2 Yerel ve kırsal kalkınmaya yönelik girişimlerin güçlendirilmesi		

Eylem Alanı	Plan Adı	Planın Politika / Tedbir / Hedef / Eylem ve Stratejileri
AT4: Adil Geçim Kaynaklarının Geliştirilmesi	Yeşil Mutabakat Eylem Planı (2021)	Hedef 5.4. Arazi toplulaştırma faaliyetleri
	Çölleşmeyle Mücadele Ulusal Stratejisi ve Eylem Planı (2019-2030)	Stratejik Hedef 3: Kırlang nüfus ve ekosistemlerin dayanıklılığını artırmak için kuraklığın etkilerini azaltmak, uyum sağlamak ve yönetmek
AT 5: Hassasiyetler, Şoklar ve Streslere Karşı Dayanıklılık Sağlanması	11. Kalkınma Planı (2019-2023)	405. Tarım arazilerinin korunması, etkin kullanımı ve yönetimi sağlanacaktır.
		406. Sulama alanlarının genişletilmesi amacıyla yatırımlar önceliklendirilerek sürdürülecek, suyun kalite ve miktar olarak korunması ve etkin kullanımına yönelik çalışmalara devam edilecektir.
		407. Bitkisel üretim artırılabilecektir
		408. Hayvancılık geliştirilecektir.
		409. Su ürünleri yetiştiriciliğinde üretim ve ihracatın artırılması sağlanacaktır
		412. Sürdürülebilir orman yönetimiyle ormanların ekonomiye katkısı artırılacaktır
	415. Sürdürülebilir orman yönetimi ile ormanların ekonomiye katkısı artırılacaktır.	
	Yeni Ekonomi Programı (2019-2021)	Tarım ürünleri için sağlıklı bir arz ve verim tahminlerine olanak sağlayan erken uyarı sistemi kurulacaktır.
	3. Tarım Orman Şurası- 2024'e Kadar Ana Eylemler	1. Tohumdan sofraya dijital değer zincirinin kurulması
		3. Tarım ve ormancılıkta bölge veya havza bazlı yönetim modeline geçilmesi
		6. Gıda kayıp ve israfının önlenmesine ilişkin altyapının oluşturulması
		8. Damızlık Düve Üretim Merkezi Projesi kapsamında 7 adet düve merkezinin daha kurularak toplam sayının 32 adede ulaştırılması
		9. İpekböcekçiliği Üretim Havzası Projesi kapsamında toplu besleme evleri yapılması ve dut bahçesi kurulması
		11. Tarım ve ormancılıkta meteorolojik bilginin üretiminin her aşamasında etkin kullanılması
		12. Yabancı ülkelerde stratejik anlamda üretimin teşvik edilmesi için arazi kiralamalarına devam edilmesi
		14. Orman yangınlarına müdahalede ileri teknoloji ve yapay zekâ uygulamalarının kullanılması
		15. Odun dışı orman ürünlerinin çeşitlendirilmesi, orman alanlarının katma değeri artırıcı şekilde ağaçlandırılması ve tarımsal ormancılığın teşvik edilmesi
		16. Orman içi ve kenarındaki mesken ve işyeri ruhsatlandırılmalarında yangın güvenliği açısından gerekli yasal düzenlemelerin oluşturulması
		17. Ar-Ge ve inovasyonda kamu, özel sektör ve üniversite iş birliğinin geliştirilmesi
		18. Deneyim ve teknik bilgi değişimi amaçlı uluslararası projelerin teşvik edilmesi
21. Su Kanununun çıkarılması		
23. Toprak ve su kaynaklarının Sürdürülebilir Yönetim İlkeleri çerçevesinde kullanılması		

Eylem Alanı	Plan Adı	Planın Politika / Tedbir / Hedef / Eylem ve Stratejileri
AT 5: Hassasiyetler, Şoklar ve Streslere Karşı Dayanıklılık Sağlanması	3. Tarım Orman Şurası- 2024'e Kadar Ana Eylemler	25. Çölleşme ve erozyonla mücadelenin etkin ve verimli bir şekilde yürütülmesi
		27. Mera, yaylak ve kışlakların tespit ve tahdit çalışmalarının tamamlanması
		30. Manda sayısı ve verimliliğinin artırılması
		34. Yerli ve milli tohumculuğun geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması
		35. Yerel (Ata) tohum çeşitlerinin korunması, geliştirilmesi ve ticarete kazandırılması
		37. Organik ve organomineral gübre üretiminin ve kullanımının teşvik edilerek kimyasal gübre ithalatının ve çevre kirliliğinin azaltılması, biyolojik ve biyoteknik mücadelenin yaygınlaştırılması
		41. Ulusal orman envanterinin tamamlanması
		46. Yeni sulama yatırımlarının ve rehabilitasyon projelerinin önceliklendirilmesi
	Tarım ve Orman Bakanlığı Stratejik Planı (2019-2023)	A6: Biyolojik çeşitliliği korumak ve sürdürülebilir yönetimini sağlamak
		A7: Kurumsal kapasiteyi geliştirmek
	Çölleşmeyle Mücadele Ulusal Stratejisi ve Eylem Planı (2019-2030)	Stratejik Hedef 1: Etkilenmiş ve etkilenmesi muhtemel ekosistemlerin koşullarını iyileştirmek, çölleşme/arazi tahribatıyla mücadele etmek, sürdürülebilir arazi yönetimini teşvik etmek ve Arazi Tahribatının Dengelenmesine (ATD) katkıda bulunmak
		Stratejik Hedef 2: Etkilenmiş ve etkilenmesi muhtemel nüfusun yaşam koşullarını iyileştirmek
		Stratejik Hedef 3: Kırlıgan nüfus ve ekosistemlerin dayanıklılığını artırmak için kuraklığın etkilerini azaltmak, uyum sağlamak ve yönetmek
		Stratejik Hedef 4: BMCMS'nin etkili bir şekilde uygulanmasıyla küresel faydalar sağlanmasına katkı vermek
		Stratejik Hedef 5: Ulusal ve uluslararası aktörler arasında etkili bir ortaklık oluşturarak sözleşmenin uygulanmasını desteklemek için gerekli mali/mali olmayan kaynakları harekete geçirmek; bu doğrultuda Türkiye olarak ikili, bölgesel ve küresel düzeyde iş birliğinde öncülük etmek, bilgi ve deneyimini diğer taraflarla paylaşmak
	Ulusal Havza Yönetim Stratejisi (2014-2023))	Hedef 1: Havzaların sürdürülebilir yönetimi için yasal ve kurumsal kapasitelerinin güçlendirilmesi, kurumlar ve paydaşlar arasında eşgüdüm ve işbirliğinin sağlanması
		Hedef 2: Havzaların su kaynaklarının sürdürülebilir olarak yönetimi ve kullanımı
		Hedef 3: Havza alanlarında ve doğal kaynaklarında tahribatın ve erozyonun önlenmesi, bozuk havza alanlarının ıslahı ve sürdürülebilir kullanımı
		Hedef 4: Havzaların biyolojik çeşitliliğinin, doğal ve kültürel peyzaj kaynak değerlerinin korunması ve yönetimi ile ekosistem hizmetlerinin sürdürülebilirliğinin sağlanması
		Hedef 5: Havzalarda yaşayan halkın bilinçlendirilmesi, yaşam kalitesinin ve refah düzeyinin yükseltilmesi ve doğal kaynaklar üzerine baskıların azaltılması.
		Hedef 6: Havza yönetiminde doğal afetler ve zararlarına karşı önlem ve mücadele mekanizmalarının entegrasyonu, geliştirilmesi ve etkinleştirilmesi
Hedef 7: Havza yönetimine iklim değişikliğinin muhtemel etkilerinin ve bu etkilere uyumun dahil edilmesi, uyum ve mücadele mekanizmalarının geliştirilmesi.		

Eylem Alanı	Plan Adı	Planın Politika / Tedbir / Hedef / Eylem ve Stratejileri
AT 5: Hassasiyetler, Şoklar ve Streslere Karşı Dayanıklılık Sağlanması	İklim Değişikliği Eylem Planı (2011- 2023)	AMAÇ T1. Tarım sektörünün yutak kapasitesini artırmak
		AMAÇ T2. Tarım sektöründen kaynaklanan sera gazı emisyonlarının sınırlandırmak
		AMAÇ T3. Tarım sektöründe bilgi altyapısını ve kapasiteyi geliştirmek
		AMAÇ O1. Ormanlarda tutulan karbon miktarını artırmak
		AMAÇ O2. Ormansızlaşmayı ve orman zararlarını azaltmak
		AMAÇ O3. Orman, mera, tarım ve yerleşim gibi arazi kullanımları ve değişimlerinin iklim değişikliğini olumsuz yönde etkilemesini sınırlandırmak
		AMAÇ O4. Arazi kullanımı ve ormancılık konularında iklim değişikliği ile mücadeleye yönelik yasal ve kurumsal yapıyı güçlendirmek
		AMAÇ UT1. İklim değişikliğinin etkilerine uyum yaklaşımının tarım sektörü ve gıda güvenesi politikalarına entegre edilmesi
		AMAÇ UT2. Tarımda iklim değişikliği etkilerinin belirlenmesi ve iklim değişikliğine uyumun sağlanması için Ar-Ge çalışmalarının ve bilimsel çalışmaların geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması
		AMAÇ UT3. Tarımsal su kullanımının sürdürülebilir bir şekilde planlanması
		AMAÇ UT4. Toprak ve tarımsal biyoçeşitliliğin iklim değişikliğinin etkilerine karşı korunması
		AMAÇ UT5. Tarımda uyum seçenekleri konusunda Türkiye'de kurumsal kapasite ve kurumlar arası işbirliğinin geliştirilmesi
		AMAÇ UO1. İklim değişikliğine uyum yaklaşımının ekosistem hizmetleri, biyolojik çeşitlilik ve ormancılık politikalarına entegre edilmesi
		AMAÇ UO2. İklim değişikliğinin biyolojik çeşitlilik ve ekosistem hizmetleri üzerindeki etkilerinin belirlenmesi ve izlenmesi
		AMAÇ A1. Etkin atık yönetiminin sağlanması
		AMAÇ US1. İklim değişikliğinin etkilerinin uyumun su kaynakları yönetimi politikalarına entegre edilmesi
		AMAÇ US2. Su kaynakları yönetiminde iklim değişikliğine uyum alanındaki kapasitenin, kurumlar arası işbirliğinin ve eşgüdümün güçlendirilmesi
		AMAÇ US3. Su kaynaklarının yönetiminde iklim değişikliğinin etkilerine uyumun sağlanması için Ar - Ge ve bilimsel çalışmaların geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması
		AMAÇ US4. İklim değişikliğine uyum için su havzalarındaki su kaynaklarının bütüncül yönetimi
		AMAÇ US5. Yenilenebilir enerji kaynaklarının iklim değişikliğinin etkileri ve iklim değişikliğine dayanıklılığı artırmaya yönelik ekosistem hizmetlerinin sürdürülebilirliği dikkate alınarak planlanması
AMAÇ UA1. İklim değişikliğine bağlı doğal afetlerin yönetimi için tehdit ve risklerin belirlenmesi		
AMAÇ UA2. İklim değişikliğine bağlı doğal afetlere müdahale mekanizmalarının güçlendirilmesi		

Eylem Alanı	Plan Adı	Planın Politika / Tedbir / Hedef / Eylem ve Stratejileri
AT 5: Hassasiyetler, Şoklar ve Streslere Karşı Dayanıklılık Sağlanması	Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisi (2021-2023)	Öncelik 2.1 Toprak ve su kaynaklarının sürdürülebilirliğinin sağlanması Öncelik 3.1 Fiziksel altyapının geliştirilmesi
	Ulusal Kuraklık Stratejisi ve Eylem Planı (2017-2023)	Maksat 1/H-1.1 Kuraklık yönetimi ile ilgili mevzuat geliştirmek.
		Maksat 1/H-1.2 Kuraklık yönetimi ile ilgili politika belirlemek, ulusal koordinasyonu ve uluslararası işbirliğini sağlamak.
		Maksat 2/H-2.1 Kuraklık yönetiminde araştırma, planlama ve uygulama çalışmaları yapmak.
		Maksat 2/H-2.2 İlgili kurum ve kuruluşlar tarafından yürütülen kuraklık ile ilgili yatırımların ve faaliyetlerin koordinasyonunu sağlamak ve önceliklendirmek.
		Maksat 2/H-2.3 Coğrafi Bilgi Sistemine dayalı bir "Ulusal Kuraklık Veritabanı" oluşturmak.
		Maksat 2/H-2.4 Tarımsal Ürün Verimi Sigorta Sistemi geliştirmek
		Maksat 3/H-3.1 Toplumun bilgilendirilmesi için eğitimler düzenlemek
		Maksat 4/H-4.1 Bilimsel araştırmalar ve modelleme çalışmalarıyla iklim değişikliğinin kuraklık üzerine muhtemel etkilerini tespit etmek.
	Yeşil Mutabakat Eylem Planı (2021)	Hedef 1.2. Ulusal bir karbon fiyatlandırma mekanizmasına yönelik değerlendirme çalışmalarının sürdürülmesi
		Hedef 2.1. Ülkemizdeki sanayinin yeşil dönüşümünün ve döngüsel ekonominin geliştirilmesi
		Hedef 2.3. Sürdürülebilir tüketim ve üretim kapsamında entegre kirlilik önleme ve kontrol çalışmaları
		Hedef 2.4. Üretimde ve tüketimde suların sürdürülebilir kullanımı ile atık suların yeniden kullanımının geliştirilmesi
		Hedef 2.5. Sürdürülebilir Ürün İnişiyatına uyum çalışmaları
		Hedef 2.7. Endokrin Bozucu Kimyasalların azaltılması
		Hedef 5.1. Pestisit ve anti-mikrobiyallerin kullanımının azaltılması
		Hedef 5.2. Organik tarımın geliştirilmesi
	Hedef 5.3. Kimyasal gübre kullanımının azaltılması	
	Hedef 7.2. İklim değişikliğinin karasal ve denizel alanlar ile spesifik su kaynaklarına olan etkilerinin ekosistem tabanlı yaklaşım ve uygulamalar marifetiyle değerlendirilmesi	
	Ulusal Su Planı 2019-2023	3. Su kaynaklarının miktar, kalite ve ekosistemler açısından korunması ve iyileştirilmesi
4. Arz-talep dengesi ve su tahsisi		
5. Finans, bütçe ve işletme		
7. Sosyo-ekonomik analizler		
9. Su güvenliği		

3. TARIM ORMAN ŞURASININ 2024 YILINA KADAR UYGULANACAK ANA EYLEMLERİ

1	Tohumdan sofraya dijital değer zincirinin kurulması
2	Sözleşmeli üretim ile alternatif destekleme modelinin oluşturulması ve uygulanması
3	Tarım ve ormancılıkta Bölge veya Havza Bazlı Yönetim Modeline Geçilmesi
4	Gıdada taklit ve tağşiş cezalarının caydırıcılığı için mevzuat düzenlemesi yapılması ve uygulamaya konulması
5	Gıdada bilgi kirliliğinin önlenmesi ve gıda okuryazarlığının artırılması
6	Gıda kayıp ve israfının önlenmesine ilişkin altyapının oluşturulması
7	Küçükbaş hayvan eti tüketiminin özendirilmesi ve pazar payının artırılması
8	Damızlık Düve Üretim Merkezi Projesi kapsamında 7 adet düve merkezinin daha kurularak toplam sayının 32 adede ulaştırılması
9	İpekböcekçiliği Üretim Havzası Projesi kapsamında toplu besleme evleri yapılması ve dut bahçesi kurulması
10	Tarım ve orman ürünlerinde markalaşma altyapı çalışmalarının tamamlanması
11	Tarım ve ormancılıkta meteorolojik bilginin üretimin her aşamasında etkin kullanılması
12	Yabancı ülkelerde stratejik anlamda üretimin teşvik edilmesi için arazi kiralamalarına devam edilmesi
13	Endüstriyel amaçlı kullanılacak lif bitkilerinin üretiminin artırılması
14	Orman yangınlarına müdahalede yüksek teknoloji ve yapay zekâ uygulamalarının kullanılması
15	Odun dışı orman ürünlerinin çeşitlendirilmesi, orman alanlarının katma değeri artırıcı şekilde ağaçlandırılması ve tarımsal ormancılığın teşvik edilmesi
16	Orman içi ve kenarındaki mesken ve işyeri ruhsatlandırılmalarında yangın güvenliği açısından gerekli yasal düzenlemelerin oluşturulması
17	Ar-Ge ve inovasyonda kamu, özel sektör ve üniversite iş birliğinin geliştirilmesi
18	Deneyim ve teknik bilgi değişimi amaçlı uluslararası projelerin teşvik edilmesi
19	Tarım ve ormanla ilgili tüm mevzuatın bütüncül olarak değerlendirilmesi, yalın bir mevzuat yapısının oluşturulması
20	Büyükşehir belediyelerinde mahallelerin kırsal ve kentsel olarak yeniden tanımlanması, kırsal mahallelerde köy tüzel kişiliği yapısının korunması
21	Su Kanununun çıkarılması
22	Atıl tarım arazilerinin üretime kazandırılması için arazi bankacılığı ve birlikte üretim gibi alternatif modellerin oluşturularak yaygınlaştırılması ve miras mevzuatı geliştirilerek tarım arazilerindeki intikal sorununun çözülmesi
23	Toprak ve su kaynaklarının Sürdürülebilir Yönetim İlkeleri çerçevesinde kullanılması

3. TARIM ORMAN ŞURASININ 2024 YILINA KADAR UYGULANACAK ANA EYLEMLERİ

24	Aile işletmeciliğinin sürdürülebilirliğini sağlamak için kadın ve gençlerde girişimciliğin desteklenmesi
25	Çölleşme ve erozyonla mücadelenin etkin ve verimli bir şekilde yürütülmesi
26	Doğa turizmi potansiyelimizin ortaya çıkarılarak doğa turizminde uluslararası marka haline gelinmesi
27	Mera, yaylak ve kışlakların tespit ve tahdit çalışmalarının tamamlanması
28	Sıfır atık hedefine ulaşmak için atıkların değerlendirilmesine yönelik Ar-Ge projelerinin desteklenmesi
29	Lisanslı depoculuğun geliştirilmesi, elektronik ürün ticaretinin yaygınlaştırılması
30	Manda sayısı ve verimliliğinin artırılması
31	Buzağı ölümleri ve döl verimi istatistiklerinde uluslararası ortalamalara ulaşılması
32	Küçükbaş hayvan sayısının artırılarak kırmızı et üretimindeki küçükbaş eti payının artırılması
33	Yetiştiricilikte ve avcılıkta alternatif su ürünleri türleri ile üretim ve verimliliğin sürdürülebilirlik ilkeleri çerçevesinde artırılması
34	Yerli ve milli tohumculuğun geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması
35	Yerel (Ata) tohum çeşitlerinin korunması, geliştirilmesi ve ticarete kazandırılması
36	Tıbbi ve Aromatik Bitkiler Eylem Planı ile üretimin ve pazarlama imkanlarının artırılması
37	Organik ve organomineral gübre üretiminin ve kullanımının teşvik edilerek kimyasal gübre ithalatının ve çevre kirliliğinin azaltılması, biyolojik ve biyoteknik mücadelenin yaygınlaştırılması
38	Evcil hayvan genetik kaynaklarımızın korunması ve ıslahının yapılması
39	Tarım ve ormancılıkta yerli genetik kaynakların ve biyoçeşitliliğin tespit, korunma, ıslah ve yaygınlaştırılması çalışmalarının artırılması, genetik kaynak veri tabanı projesi
40	Veteriner Biyolojik Ürünlerin ve İlaç Etkin Maddelerinin teknoloji ve Ar-Ge yatırımlarının teşvik edilmesi ile üretilmesi
41	Ulusal orman envanterinin tamamlanması
42	Ülkemizin uluslararası orman fidanı üretim ve pazarlama merkezi haline getirilmesi
43	Kadastrosu kesinleşen ormanların tapuya tescilinin tamamlanarak, orman sınırı dışına çıkarılacak yerlerin tayin ve tespiti (2/B) çalışmalarında yaşanan mülkiyet sorunlarının giderilmesi
44	Arazi kullanım planları ile tarımsal arazi kullanım planlarının hazırlanması, detaylı toprak etütlerinin tamamlanması
45	Arazi toplulaştırma projelerinin on yıl içerisinde tamamlanması
46	Yeni sulama yatırımlarının ve rehabilitasyon projelerinin önceliklendirilmesi

1. SU ŞURASI SONUÇ BİLDİRGESİ

1	Su Verimliliği Strateji Belgesi ve Havza Bazlı Su Verimliliği Eylem Planları hazırlanacaktır.
2	Belediyelerce içme suyu sistemlerinde %35 seviyesinde olan su kaybı oranı %25 seviyesinin altına indirilecek. Bunun yanında sürdürülebilir su hizmetleri sağlanabilmesi amacıyla 2023 yılından itibaren tam maliyet esaslı su ve atık su fiyatlandırması ile ilgili çalışmalara başlanarak suyun tasarruflu kullanımını hedefleyen kademeli tarifeler ile düşük gelirli hane gruplarını gözeten sosyal ve adil su tarifeleri uygulanacaktır.
3	Avrupa Yeşil Mutabakatı kapsamında, kullanılmış suların uygun kaliteye getirilerek başta tarımsal sulama olmak üzere yeniden kullanımı sağlanacak, sektör ve havza bazında su ayak izi belirlenecek, sanayide su verimliliği uygulamaları yaygınlaştırılacaktır.
4	Su yönetiminde havza bazlı ve bütüncül yapılanmanın güçlendirilmesi ve havza ölçekli yönetim planlarının etkinliğinin artırılması maksadıyla 2023 yılına kadar gerekli mevzuat düzenlemeleri yapılacaktır.
5	Su kaynaklarımızın korunması, iyileştirilmesi ve sürdürülebilir yönetiminin sağlanması maksadıyla, 25 havza için havza ölçekli yönetim planları tamamlanıp uygulanmaya konulacak ve alt ölçekli planlamalar dâhil su ile ilgili bütün faaliyetlerde havza yönetim planlarına uyulacaktır.
6	Su yönetiminde parçalı yapıyı giderecek, mevcut hukuki yapıdaki boşlukları ortadan kaldıracak, Avrupa Birliği çevre ve iklim değişikliği faslında yer alan su kalitesine ilişkin mevzuata uyum sağlayacak nitelikte bir Su Kanunu yürürlüğe konulacaktır.
7	Suyun sürdürülebilir, etkin, verimli ve bütüncül kullanımı; su kaynaklarının korunması izlenmesi ile ilgili strateji ve politikalar; Kalkınma Planı, Ulusal Su Planı gibi bütün ulusal planlarda yer alacaktır.
8	İçme suyu arıtma tesisleri, bundan sonra suyun karakteristik özellikleri ve bölgeye uygunluğu dikkate alınarak projelendirilecek ve işletilecektir.
9	Kaynaktan musluğa su güvenliği planlarının hazırlanması ve uygulamaya geçilmesi sağlanacaktır.
10	Atıksu arıtma tesisleri, geri kazanım potansiyeli ve deşarj edildiği alıcı ortamın kullanım amaçları dikkate alınarak, bundan sonra Nehir Havzası Yönetim Planları ile uyumlu bir şekilde projelendirilecektir.
11	Su kaynaklarımızın kalitesini korumak maksadıyla alıcı ortam bazlı deşarj standartlarına geçiş sağlanacak, sularımızın miktar ve kalitesini iyileştirmek için nehir havzası yönetim planlarındaki tedbirler uygulanacaktır.
12	Yeraltı ve yerüstü su kaynaklarımızın kalite ve miktar olarak korunması, izlenmesi için 2022 yılından itibaren gerekli olan bütçe ve altyapı eksiklikleri giderilerek mükerrerlikleri önleyecek şekilde kurumlar arası koordinasyon etkin hale getirilecektir.
13	Ulusal Su Bilgi Sistemi yaygınlaştırılacak, verilerin elde edilmesinde ve paylaşılmasında standardizasyon sağlanarak su ile ilgili bütün çalışmalarda karar destek sistemlerinin kullanımı yaygınlaştırılacaktır.

1. SU ŞURASI SONUÇ BİLDİRGESİ

14	Paris Anlaşmasının Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde onaylanması ile önem kazanan iklim değişikliğine uyum faaliyetleri, iklim değişikliğinin su kaynaklarına etkileri analiz edilerek hız kazanacaktır.
15	Taşkın ve kuraklık yönetiminde kriz yönetiminden risk yönetimine geçiş sağlanarak Ülkemizdeki tüm havzalarda Taşkın ve Kuraklık Yönetim planları 2023 yılına kadar tamamlanacak ve bu planlarda belirlenen tedbirlerin uygulanması sürekli takip edilecektir.
16	Taşkın ve kuraklık afetleri ile ilgili tahmin ve erken uyarı sistemleri kurulacak ve bu afetler öncesinde gerekli uyarılar yapılarak önlemler alınacaktır.
17	2022 yılından başlanarak toplumun tüm kesimlerinin sürece dâhil edilmesi ile iklim değişikliği kapsamında, çölleşme, erozyon, su ve toprak koruma hususunda eğitim ve farkındalık çalışmalarıyla iklim değişikliğine karşı direncin artırılması sağlanacaktır. Tüm çalışmalarda iklim değişikliğinin etkileri öncelikli olarak değerlendirilecektir.
18	Ekonomik olarak sulanabilir arazilerin modern sulama yöntemleriyle sulanması yaygınlaştırılacaktır.
19	Sulama projelerinde özel sektörü de içine alan yeni finansman modelleri geliştirilecektir.
20	Havza su potansiyeline göre ürün deseni belirlenerek suya göre tarım yaklaşımı esas alınacaktır.
21	Sulama tesislerinin, dijital teknolojilerle uzaktan kontrol ve otomasyonu sağlanarak tasarruflu su kullanımı hedeflerine ulaşılacaktır. Sulamada enerji giderlerinin azaltılmasına yönelik tedbirler artırılabilecektir.
22	Ülkemizin aktif deprem kuşağında olması sebebiyle barajların emniyetli bir şekilde işletilmesi için gerekli yasal mevzuat geliştirilecektir.
23	Ülkemizin su depolama kapasitesini artırmak için uygun olan yerlerde baraj yapımlarına devam edilip mevcut barajların ekonomik ömürlerinin uzatılması için gerekli önlemler alınacaktır.
24	Yeraltı barajları ve yeraltısuyu suni besleme yapılarının planlanması ve ivedilikle tamamlanması sağlanacaktır.
25	2022 yılından başlanarak toplumun her kesiminin su, meteoroloji ve iklim değişikliği okuryazarlığının geliştirilmesi açısından eğitim/bilinçlendirme faaliyetleri gerçekleştirilecektir.
26	İklim değişikliğine bağlı olarak yaşanan meteorolojik afetlere karşı önceden tedbir alınabilmesi için şehir planlamalarında ve zirai faaliyetlerde meteorolojik verinin kullanımı arttırılacaktır.
27	Yukarı havzalardaki restorasyon amaçlı uygulamalarda yerel bilgi ve tecrübeyi dikkate alarak, tabiat temelli çözümlere öncelik verilecektir.
28	Su yönetimine ilişkin AR-GE çalışmalarının desteklenmesi ve geliştirilmesi sağlanacaktır.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI

www.tarimorman.gov.tr

